

7md

2011 m. birželio 17 d., penktadienis

Nr. 24 (946) | Kaina 2,50 Lt

Dailė | Muzika | Teatras | Kinas | Fotografija

2

Trys Vilniaus festivalio koncertai

3

„Skrajojantis festivalis“ Kaune

4

Jono Vaitkaus studentų diplominiai darbai

6

Vito Luckaus paroda „Prospekto“ galerijoje

7

Pokalbis su renginio „Gegužės 7“ kuratorėmis

„Malūnas ir kryžius“

8

Gdynės kino festivaliui pasibaigus

Martine Feipel ir Jean Bechameil. „Le cercle fermé“. Liuksemburgo paviljonas

Ū. GUTAUSKAITĖS NUOTR.

Kometa, ryjanti savo uodegą

Sena ir nauja 54-ojoje Venecijos bienalėje

Laima Kreivytė

Venecijos bienalė – tai šokinėjimas nuo bokšto, prisirišus prie kojos gumų. Laikas tai išsitempia, tai staiga susitraukia, o kartais dar suparto traukuliai – dažniau ne nuo meno, o nuo jo pertekliaus. Tačiau ten visi pareigingai dūzgia – nuo kandžių iki kandžių kelių nesikerta. Apie Leonardo diCaprio ir Eltono Johno apsilankymą informuoja „New York Times“ – ir tai tikriausiai turėtų pridėti bienalei simbolinių taškų, bet jis ir taip braška per siūles nuo didžiuliais kiekiais demonstruojamo elitinio meno. Nei Venecijai, nei bienalei seniai nebereikia jokio įteisinimo – čia ji dalija pripažinimo ženklus ir indulgencijas.

Didžioji paroda Arsenale, pavaidinta „ILLUMInations“ (pažodžiuinušvitimai, bet ne mažiau svarbi ir

nuoroda į nacijas, tautas, bendruomenes) pasiūlo bendrą naratyvą, kurio galima nesilaikyti, bet nuo kurio negali pabėgti. Jis aidi nacionaliuose paviljonuose, šiemet kaip niekad kalbančiuose masėmis ir apie mases – kolektyvinė kūryba yra veikiau taisykle nei išimtis. Paradokslu tai, kad dalyvavimo ir įtraukimo principais veikiantys projektai vis dar siejami su autoryste, kurios reikšmę tarsi norėtų kvestionuoti – bet to neleidžia rinka ir reklaminių strategijos. Štai ir garbės raštu apdovanotas Lietuvos paviljonas bienalės informacijoje pristatomas kaip Dariaus Mikšio darbas. Tiesiog – „a work by...“. Bet apie tai – vėliau.

Ryškiausia „ILLUMInations“ tendencija – istorijos dekonstuktualizavimas pertvarkant erdvę. Bienalės kuratorė Šveicarė Bice Cüriger neatsitiktinai atskaitos tašku

pasirinko XVI a. italių tapytoją Jacopo Tintoretto (1518–1594) ir atgabено tris jo paveikslus iš Venecijos Akademijos galerijos ir San Giorgio Maggiore bažnyčios į centrinių paviljonų „Giardini“. Tai istorinė ir erdvinė šios bienalės koordinacių sistemos pradžia. Pasak kuratorės, Tintoretto jai svarbus dėl ypatingo dėmesio šviesai ir eksperimentavimo. Ir dar dėl to, kad jis – savo išskirtinės autsaideris, garsėjantis netikėtomis kompozicijomis ir eskižais (to meto kontekste) tapybos maniera. Titanas Tintoretto į šiuolaikinio meno erdvę įkrito kaip teoritas – neprarasdamas svorio, bet ir nesuformuodamas aiškesnių jungčių su kitose salėse eksponuojamais darbais.

Netikėta jungtis su Venecijos šviesos meistru atsiranda Arsenale.

NUKELTA | 5 PSL.

Kelmas, fado ir kinas

Trys Vilniaus festivalio koncertai

Algirdas Klovė

Esu girdėjės teorija, esą groti ar tiesiog išgauti muziką galima bet kuo, ir kad pirmasis žmogaus muzikos instrumentas buvo paprasciausias kelmas. Atrodo, jog Švedijos mušamųjų instrumentų ansamblis „Kroumata“ koncertas, bent jau pirmoji jo dalis, tai patvirtino. Ianino Xenakio „Okho“, atlirkas trimis *cajon* instrumentais (nors parašytas afrikietiškiems *jambe*), nepaliko abejonių, kad kelmas tikrai galėjo būti pirmuoju ir pagrindiniu žmogaus instrumentu. Na, o Johno Cage'o „Šakos“ įrodė, kad groti tikrai galima bet kuo. Is tolo sunku buvo įžiūrėti visą scenoje esančių smulkį „instrumentų“ (daiktų) arsenala, bet ten buvo ir kriauklių, ir peilių, ir dubenelių, ir galastuvų, ir mobiliųjų telefonų, ir žirklių, ir poperių, ir... Taigi, rodos, nesvarbu kuo, svarbu kaip groji. Neva jokia gudrybė spaudytis senovinio automobilio „klaksoną“, bet paspaudyt kitą, kad skambėtų ta muzika, kurią paraše Gyorgy Ligeti savo operos „Le grand macabre“ uver-

įsiminė Johno Erikssonos „Rankų miškas“, sukurta prieš šešerius metus. Puikiai skambėjo Sveno-Davido Sandstromo kūrinys „Cool“ soliniams būgneliams ir labai išpūdingas Paro Lindgreno „Garsai viduje“. Apskritai ši perkusininkų kolektyvą vadina Švedijos muzikos ambasadoriumi, ir ne tik todėl, kad jų repertuarė itin gausu švedų kompozitorų kūrių.

Koncerto programą vainikavo nepaprastai temperamentinga, sudėtinga ir didžiulio meistriškumo reikalaujanti Steve'o Reicho monumentalaus kūrinio „Drumming“ pirmoji dalis, beje, atlirkta mintinai. Šis kūrinys buvo inspiruotas muzikinių išpūdžių iš Afrikos.

Jei gerai supratau, „Kroumata“ Lietuvą aplankė toli gražu ne pirma kartą, tad lieka tik laukti kito apsilankymo ir naujos programos.

Fado – portugališko romanso žanras, pasaulyje suvokiamas kaip vienas Portugalijos simboliu, išpopuliarijė XIX a. viduryje. Jam įtakos turėjo ir portugalų jūrevių dainos, ir kiti būtiniai žanrai. Pagrindiniai fado židiniai – Lisabona, Portas ir

zitoriai. C. Branco – naujojo, modernaus, šiuolaikiško fado atstovė, tačiau ji meistriškai atlieka ir senąjį, autentišką fado, tuo galėjome ištištinti per jos koncertą. Žinoma, klasikos nebuvo labai daug. O ir šiaip, jos dainų stilistika, harmonija, melodika ir net dramaturgija yra gana stipriai nutolusi nuo fado klasikos. Nors apie Cristina sakoma, kad ji gyvena vien šia muzika, tačiau susipažinę su jaunystėje jos mėgtais žanrais, suprasime, kodėl ši dainininkė gerokai plačiau mato fado, kuria savo unikalų stilij, supindama charakteringus išairiausią žanrų elementus. Apie fado ji sužinojo būdama aštuoniolikos, kai senelis padovanojo fado karalienės Amalijos Rodriges plokštelię. Iki tol C. Branco su malonumu klausėsi ir dainavo kick kitokią muziką – Joni Mitchell, Billie Holiday, Ellos Fitzgerald ar net Janis Joplin dainas. Išgirdus A. Rodriges, gimė meilė fado muzikai.

Dainininkė labai artistiška, teatrališka, galbūt kartais net pernelyg susirūpinusi vizualiaja koncerto puose. Tačiau jos įdomus, išraiškingas ir gerai valdomas balsas, puikūs prioritantys muzikantai, geros aranžuotės, išraiška sustiprina muzikos poveikį. Fado perkeltas į sceną jau nustoja būti vien tik būtinės muzikos žanru ir, kad ir kaip būtų liūdnai, tampa pramogine muzika, taigi ir šou elementai neišvengiami.

Klausantis genialios italių kompozitoriaus Nino Rotos muzikos, minėtyse nejuociomis atskirkuria kadaise matytų didžiųjų režisierų Federico Fellini, Franco Zeffirelli, Franciso Fordo Coppolos filmų vaizdai. Oper koncertą virš scenos buvo rodomi ir filmų fragmentai. Kalbu apie stipraus emocinio užtaiso kūpią italių kino muzikos kūrėjo Nino Rotos šimtmečiui skirtą koncertą „Rota diriguoją Rotą“.

Kartais kalbėdami apie muziką kino filmams užmirštame, kad garsiausi jos kūrėjai rašo nemažai ir akademinių muzikos. Štai kitas italių kino muzikos genijus Ennio Morricone, nesenai viešėjęs Lietuvoje, yra parašęs daugybę puikios akademinių muzikos kūrių. Taigi nieko nuostabaus, kad koncerto pirmoje dalyje skambėjo mums ne taip geražina akademinių Nino Rotos muzika. Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras, kuriam dirigavo neprilygstanas, emocingas, išraiškingas ir gyvybingas Nino Rotos sūnėnas Marcello Rota, atliko operos „Šiaudinė skrybėlė iš Florencijos“ uvertūrą. Šis kūrinys šiek tiek priemonė Rossini ar kitų to laikmečio kompozitorų uvertūras, tačiau jaučiamas ir XX a. lengvai ironiškas žvilgsnis.

Kontrabosas – didelis ir nelabai paslankus muzikos instrumentas, retai kada tampa solistu, nors turi gražų tembrą ir gali groti ne tik bosu, bet ir gražias, net virtuoziškas solo melodijas. Tai, matyt, ir norėjo pabrėžti Nino Rota, rašydamas

Koncertinį divertimentą kontrabosui ir orkestrui. Jame tiesiog chrestomatiškai atskleistas visos šio instrumento galimybės, štrichai, charakteringi niuansai, tembiniai ypatumai. Tai padėjo padaryti keturios labai skirtinges, kontrastinges ir charakteringos dalys. Muzikinėje kalboje gausi neoklasikos, net ekspresionizmo elementų, tačiau Rota, dėl savo kinematografinio iliustratyvumo, visada išleika savimi. Pažiršau paminėti kontrabosininką

Pradėjus lietis Nino Rotos muzikai, parašytai filmams, kerėjo ir nuostabus tikro menininko dirigavimas. Neteko kalbėtis su orkestro muzikantais, bet manau, kad jiems turėjo būti labai lengva ir malonu dirbtį su dirigentu M. Rota. Stebėdamas jo judesius galvojau, kad tikrai žinočiau, kada istoti, kur daryti kokius niuansus, keisti štrichą ir pažaiciai, nes dirigentas rodė viską labai tiksliai ir suprantamai. Skambėjo muzika iš F. Fellini filmų „Kabirijos

Cristina Branco

D. MATVEJEVO NUOTRAUKOS

Donatą Bagurską, kurio dėka visa tai atskirkidė. Atliekėjas groja išvairiausio stilistus muziką solo ir su ansambliais, yra atlikęs ir išrašęs daugybę monumentalų kūrių kontrabosui.

Antroje koncerto dalyje pagrindine figūra tapo jauna dainininkė iš Slovėnijos Sabina Cvilak, ji atliko vokalinus epizodus iš Nino Rotos filmų muzikos siuitų. Nors buvo ir labai prastai išgarsinta, visi juto, jog Cvilak – savita operos dainininkė, kurios megstamiausias kompozitorius yra Wolfgangas Amadeus Mozartas. Tačiau, taip pat buvo galima suvokti, kad Nino Rotos muziką ji supranta ir mėgsta, jaučia niuansus ir charakterį.

Šių metų Vilniaus festivalio koncertai – atliekajai ir koncertinės programos – turėjo išankstinę kokybės garantiją. Eidami klausytis visame pasaulyje pripažintų muzikų kompozitorių, iš kurių nelaukiama akių brokštų, žinojome, kad patirsime neįprastą džiaugsmą ir malonumą.

„Kroumata“

Marcello Rota, Donatas Bagurskas ir LNSO

tiūrai. O Steve'o Reicho „Muzika medžio gabalėliams“, kurie kažkuo priminė mūsų skrabalus, padeomonstravo kolektyvo susigrojimo ir apskritai muzikavimo lygi. Vis dėlto po pirmosios koncerto dalies, kai kurie klausytojai, lengvai šokiruoti garsų įvairovės, nutarė, kad jiems tokios muzikos jau gana, išėjo. Ir buvo gudriai apgaudi programos sudarytojų, nes antroje dalyje atskleidė visas perkusininkų meistrišumas ir kompozitorų kūrybos grožis. Koncerte išgirdome net tris švedų kompozitorių kūrius, vieną už kitą nuostabesnius. Labiausiai

Coimbra, Lisabonos ir Porto fado dainingesni, melodingesni, be to, šių fado atliekajai rengiasi juodai. Jie dainuoja liūdnai, melancholiškai: apie meilę, aistrą, apie savo miestą, apie gyvenimo negandas. Kitai sakant, dainuoja apie likimą. Pats žanro pavadinimas fado kilęs iš lotynų kalbos žodžio „fatum“, reiškiančio likimą, lemti, dalią.

Dainininkė Cristina Branco labai kūrybiškai traktuoja ši žanrą, ji dažnai pritaiko praeities ir šiuolaikinių portugalų, prancūzų ir net argentiniečių poetų eiles naujoms melodijoms, kurias rašo nūdienos kompo-

Svetur

Lietuvių kompozitoriai įvertinti „Rostrume“

Birželio 7–10 dienomis Vienoje vyko 58-asis šiuolaikinės muzikos radijo įrašų forumas „Tarptautinė kompozitorų tribūna 2011“ („International Rostrum of Composers“). Prestižinį konkursą surengė „Tarptautinė muzikos taryba“ („International Rostrum of Composers“), drauge su UNESCO ir Austrijos nacionaliniu radiju ORF. Šiomet dalyvavo 30 visuomeninių radijų stotų iš Europos, Azijos, Australijos ir Pietų Amerikos. Lietuvai atstovavo Lietuvos radijas.

Kasmet forumo delegatai pateikia šiuolaikinės muzikos radijo įrašų, o po perkaus slaptu balsavimu renka geriausius kūrinius. Šiomet iš 60 kūrinių delegatai geriausiu išrinko italių kompozitoriaus Francesco Filidei „Macchina per scoppiare pagliacci“. I rekomenduojamų transliuoti dešimtuką pateko ir Ramintos Šerkšnytės „Vasarvidžio giesmė“, kurią atliko Gidonas Kre-

meris ir jo vadovaujamas orkestras „Kremerata Baltica“. Jaunųjų kompozitorų iki 30 metų kategorijoje nugalėjo Argentinos radijo pristatytais Juanu Pablo Nicoletti kūrinys „Abismo al Abismo“. Trečiuoju jaunuju kategorijoje išrinktas ir rekomenduotas transliuoti kūrinys – Alberto Navicko elektroakustinė kompozicija „Blanche t'a vu“.

Lietuvių muzika jau kelerius metus šiame forume pelno aukštas vietas. Pernai į dešimtuką pateko Onutės Narbutaitės „krantas upė simfonija“. Po forumo kūrinys buvo transliuotas 18-oje Europos ir kitų kontinentų šalių. 2009 m. Justės Janulytės „Akvarelė“ buvo išrinkta geriausiu kūriniu jaunuju kompozitoriuose. Skambėjo 28-iose šalyse, be to, laureatė gavo Prancūzijos radijo („Radio France“) ir Tarptautinės muzikos tarybos užsakymą sukurti kūrinį. Naujojo J. Janulytės kamerinio opuso „Labirintas“ premjera įvyko „Tarptautinės kompozitorų tribūnos 2010“ metu Lisabonoje.

JŪRATĖ KATINAITĖ

Plastinio teatro demonai, kabaretai ir žaidimai (2)

„Skrajojantis festivalis“ Kaune: polemiški pastebėjimai, apmąstymai ir įžvalgos

TĘSINYS. PRADŽIA NR. 23

Konstantinas Borkovskis

Iš tikruju tik vieną kartą teko apgailestauti, kad „Skrajojančio festivalio“ organizatoriams nepakako lėšų, pajégumų ir parako tokio lygio festivaliams lyg ir privalomai teorinei daliai – moderuojamiems spektaklių aptarimams, teatrų ir spektaklių prezentacijoms, dalyvių spaudos konferencijoms, ypač po dvieju jaunu lenkų artistų, Marcinio Bikowskio ir Marcino Bartnickiego, filosofinio lėlių kabareto „Baldanders“. Mat spektaklis vyko be vertimo, o tekstas, kaip galima buvo suprasti, buvo sudarytas iš tokų ir suprantama kalba neelementariai suvokiamų autoriių kaip Jorge Luis Borgeso ir Alaino Edgaro Poe kūrybos.

Lenkų „Baldanders“ per penkerius metus pelnė nemažai apdovanojimų tėvynėje, taip pat sėkmignai buvo rodytas 2008 m. Edinburgo festivalio „Fringe“ programoje. Kritikai sieja jo estetiką su lenkų žydų kilmės prancūzų surrealistu Rolandu Toporu, tačiau lietuviškai akiai artimesnė būtų asociacija su panevėžiečiu Stasiu Eidrigevičiumi, kurio kūryba nesenai išsamiai buvo pristatyta Nacionalinėje galerijoje, ir kurio teatrališkuose paveiksluose asmenybės demono-antrininko tema itin ryškiai artikuluota.

Nepaisant menkai suvoko teksto, spektaklis „Baldanders“ padarė didžiulių įspūdį dėl akivaizdaus minčių kryptingumo, atlikėjų aistringuomo ir jų puikių artistinės technikos. Pasinaudodami „juodo“ kabinete ir „paviljono paviljone“ principais, taip pat pirštinių lėlės-antrininko, atseit „pilvakalbystės“, ir animuotų kaukių technikomis jie sukūrė asmenybės, tragedių užsklestantų savo iluzijų ir fobijų surrealistaus karceryje, įtikinamą sceninę analize.

Užbėgant pasakojimui už akių dera pažymėti, kad „Baldanders“ atlikėjai parodė kai kuriuos triukus ir išraiškos priemones, kurias vėliau visai kitaip panaudojo ir garsus Duda Paiva savo „Išperoje“. Taip, braziliškas iš Olandijos yra puikus ne tik triukų atlikėjas, bet ir jų efektingo pateikimo meistras. O lenkai stiprus kitkuo, būtent – giliomis ir puikiai valdomomis kabaretinio teatro tradicijomis.

Kabaretas

Susidarė įspūdis, kad lenkai teatralai kabaretinio teatro principus, intonacijas ir manieras gauna kartu su motinos pienu – taip lengvai, žaviai ir žaismingai jie pagauja tą nepakartojamą kabaretui būdingą žavaus artistinio familiarumo bangą. Jie suderina ir rampos šviešus sukuriamą atlikėjo ir publikos

griežtą atskirtį, ir atlikėjo nuolat pabrėžiamą patarnavimo publikai ir tarnystės aukštesnėms prasmėms temą: „Gyvenimas – tai kabaretas!..“

Kabaretiškumas tam tikromis dozėmis pasireiškė ne viename „Skrajojančiame festivalyje“ matytu spektaklių; jo būta net ir jau minėtoje prancūzų poros „Žvakės šviesa – 2“ (šiame „stalo teatro“ vaidinime taip pat funkcionavo miniatiūrinė ramppa). Savotiškas „anglosaksiškas“ kabaretiškumas būdingas ir Nevillio Tranterio „Pančui ir Džudi...“, bet jau su ryškiu satyriniu atspalviu. Netgi spalvingoje, įmantrių technikų ir egzotikos kupinoje Kinijos marionečių meistrių (Quanzhou marionečių teatras) programoje, taip pat parodytoje „Skrajojančiame festivalyje“, žanriškai atsišpindėjo kabaretas (ir, be abejonių, ne kinu).

Tradicioinio kinų scenos meno – senovinės „kinų operos“ ir kinų cirko – elementai čia buvo pateiktū per virtuoziškai valdomas marionetes, kur visas priemonių (specialiu siūlū, jų valdymo įtaiso „gapito“, ir specialiai išlavintų įgūdžių) komplektas gali būti skirtas tik vienam lėlės triukui ar judesiui (pvz., kai lėlė geba labai tikroviškai imti į sau į taurę, grodama judinti pūščius, atlikti apsivertimo triuką ir pan.). Tačiau visi šie kinų tradicijos elementai, atskirti nuo realaus tradicinio konteksto ir tradiciškos gyvos muzikos, tampa europietiško kabareto žanro elementais, o reali kinų tradicija čia pasireiškia tik atlikėjų stulbinamu virtuoziškumu, ir, be abejonių, efektinomis lėlėmis.

Neapsieita čia ir be ekrano, kuris dabar yra būdingas moderniam (ir ne būtinai vien tik plastiškajam) teatrui taip pat, kaip klasikiniam baletui – pasistebimas ant puančių. Užburiantis milžiniško „vaizduoklio“ scenoje poveikis jaunai, kompiuterių ekranu išmuštuotai publikai yra visiems žinomas, bet čia jis keliskart sustiprinamas iš viršaus nuleistais papildomais portalais-rėmais, įreminančiais ir taip gana multiplikuotą sceninį vaizdą.

Tačiau niekas neatims iš lenkų artistų jų prigimtinės teisės taip, kaip moka tik jie, dėvēti scenoje fraką, cilindrą, ir, bilstelėjus į grindis ceremoniemeisterio lazdėle, aistrangių ir intriguojančiai, kad šiurpas eitų per nugara, pvz., paskelbtu kitą vyksmo epizodą: „Lato!“ („Vasarai!“)

Kita realybė

Savotiškas kabaretiškumas (kuriuo, kaip žinoma, lietuviams artistams jų motinos į pieną akivaizdžiai pašykštėjo įmaisyti) pasireiškė ir viename iš bendro festivalio konteksto iškrentančiame spektaklyje. Nors „Skrajojantis festivalis“ buvo nekonkursinis, bet šiu žodžiu auto-

Quanzhou marionečių teatras iš Kinijos

FESTIVALIO ARCHYVO NUOTR.

(tiksliu – stilizuotos galvos), kurias kostiumuoti veikėjai tik laiko po pažastimi.

Kokios yra šios pasakos apie Kregždutės ir Katino meilę alegoriškai valdomas marionetas, kur visas priemonių (specialiu siūlū, jų valdymo įtaiso „gapito“, ir specifaliai išlavintų įgūdžių) komplektas gali būti skirtas tik vienam lėlės triukui ar judesiui (pvz., kai lėlė geba labai tikroviškai imti į sau į taurę, grodama judinti pūščius, atlikti apsivertimo triuką ir pan.). Tačiau visi šie kinų tradicijos elementai, atskirti nuo realaus tradicinio konteksto ir tradiciškos gyvos muzikos, tampa europietiško kabareto žanro elementais, o reali kinų tradicija čia pasireiškia tik atlikėjų stulbinamu virtuoziškumu, ir, be abejonių, efektinomis lėlėmis.

Neapsieita čia ir be ekrano, kuris dabar yra būdingas moderniam (ir ne būtinai vien tik plastiškajam) teatrui taip pat, kaip klasikiniam baletui – pasistebimas ant puančių. Užburiantis milžiniško „vaizduoklio“ scenoje poveikis jaunai, kompiuterių ekranu išmuštuotai publikai yra visiems žinomas, bet čia jis keliskart sustiprinamas iš viršaus nuleistais papildomais portalais-rėmais, įreminančiais ir taip gana multiplikuotą sceninį vaizdą.

Tačiau niekas neatims iš lenkų artistų jų prigimtinės teisės taip, kaip moka tik jie, dėvēti scenoje fraką, cilindrą, ir, bilstelėjus į grindis ceremoniemeisterio lazdėle, aistrangių ir intriguojančiai, kad šiurpas eitų per nugara, pvz., paskelbtu kitą vyksmo epizodą: „Lato!“ („Vasarai!“)

rius tikrai nesudvejotų, jeigu išsivaizduotume tokią galimybę, – žinotų ką paskelbtį nugalėtoju „naujosios plastinio teatro realybės“ kategorijoje. Tai – jaunos kaunietės menininkės Auksės Petrulienės „Psilikono teatro“ ir laisvojo *world music* žanro muzikanto Tomo Dobrovolskio bendras reginys „Pasmauga“ ir nušautas“.

Jau ne pirmus metus gyvuojantis A. Petrulienės atrastas ir propaguojamas silikoninių figūrelių „Psilikono teatras“ sunkiai prisikiriamas kai kuriai nors tradiciniu plastinu (ir juo labiau – lėlių) teatro rūšiai. Mažytės silikono figūrelės, judinamos dviem stiklais ir per projektorių rodomos ekrane, sunkiai prisikiriamos net šešelių teatru. Drauge tai negali būti įvardytas sintetiniu reginiu, nes vaizdas, kurį kuria žiūrovų akivaizdoje jauna atlikėja ir būsimai mamytė, savo artistiškumu ir virtuoziškumu gali būti prilyginta tam, ką parodė savo miniatiūrose marionečių virtuozių iš Kinijos.

Reginje (sunkiai pavyksta pavadinti ji spektakliu) „Pasmauga“ ir nušautas“ néra jokio kalbamų teksto, tik ekrane mirgantys „titrai“ skelbia siužeto turinį. Jis paimtas iš prieškario Kauno sensacingos žiniasklaidos ir pasakoja apie kraują stengančią 1929 m. prelato Konstantino Olšausko, jo nuodėmingos meilės, šantažo, žmogžudystės, ir tragediško atpildo istoriją. Siužetas pasodinamas tuometinio Kauno visuomenės bei žiniasklaidos reakcijomis ir komisinių charakteringomis detaliemis.

Kaip ir dera moderniai (ir ypač vizualiai) mene, tai, ką žiūrovai matą ekrane, mažai kuri bendra su siužetu. Silikoninės figūrelės labiau primena barokinį ornamentą mitologinius personažus nei realius veikėjus. Jos šaržuotai sinchroniškai judina galūnes ir lyties pozys-

nius, tamposi tarpusavyje, skėsta įvairiuose skyssiuose, dėl optikos keičia spalvas, kontūrus ir ryškumą.

Kaip savarankiškas ir aktyvus veiksnys reginje dalyvauja T. Dobrovolskis ir jo gyvai atliekama laisvo stiliaus muzika, kurią jis groja firminiu, savo paties išrastu ir pagamintu variniu gaubliu, įvairiomis švilpynėmis ir armonikomis, o taip pat ir savo paties atliktais stilizuotais padainavimais, visą tą muzikinį draudę elektroniškai sintezuodamas ir multiplikuodamas.

Dera turėti omenye kai kuriasistorines ir vietas aplinkybes, mat reginys „Pasmauga“ ir nušautas“, kuriam yra nemažai nebyliojo kino elementų, tasyk buvo vaidinamas išdraskyto Dramos teatro užkaboriuose. Čia iki karo būta kino teatro „Metropolitain“, kurio sienos mena panašias sensacings ir kraupias kriminalines istorijas, pvz., kino teatro savininkės Kupriničės paslaclingą savižudybę 1933 metais. Taip A. Petrulienės ir jos „Psilikono teatro“, drauge su T. Dobrovolskiu pasirodymas „Skrajojanti festivalio“ programoje derina sceninį plastinių ir vizualiųjų menų, teatrų realioje istorinėje aplinkoje, susilypdantį į nieką nepanašų, labai organišką ir prasmingą kūrinį.

Šio reginio ironiškos intonacijos, pateiktos „smetonikumu“ persmelktose erdvėse Laisvės alėjoje suteikė pasakojimui to ypatingo stilizuoto, kabaretinio žavesio, kuris, ko gero, tasyk buvo sunkiai suvokiamas ypatingojo kaunietiško „retro“ skonio nepažįstantiems iš kitur atvykusiemis žiūrovams.

Bet jeigu mums pavyko „išsifruoti“ netranskribuotą lenkų plastinio kabareto žavesi, tai, tikrausiai, ir šis mūsiškis neliko kitataučių visai nesuprastas...

B.D

„Grupė 36“: tarp Vaitkaus ir... ?

Jono Vaitkaus studentų diplominiai darbai

Kamilė Žičkytė

Kaip i kiekvienais metais, vos prasidėjus vasarai žiūrovų dėmesio laukia Lietuvos muzikos ir teatro akademijos (LMTA) aktorinio meistriskumo specialybės studentai, kviečiantys į baigiamuosius bakalauro studijų spektaklius. Šiemet diplomas iš akademijos išsineš Jono Vaitkaus suburti būsimieji aktoriai – nuo birželio pirmosios jie suvaidino septynis spektaklius (kai kuriuos – kelis kartus, skirtingos aktorių sudėties). Buvo parodytas A. Jarry „Karalius Juoba“ (rež. V. Kaniušonis), M. Gorkio „Paskutinieji“ (rež. J. Vaitkus), šokio spektaklis „IšTapetuoto vidaus“ (choreogr. L. Pudžiukaitė), kurio, deja, neteko matyti, japonų dramaturgo Y. Mishimos „Markizė de Sad“ (rež. J. Vaitkus) ir šio kurso studento Tado Montrimo režiuotas spektaklis „Teatrina visi pas mane“ (pjeseių autorius H. Gulbis). Idomu tai, jog net tris iš penkių kurso, pasivadinusio „Grupė 36“, spektaklių anksčiau jau yra statęs jų vadovas J. Vaitkus. Tačiau ar šie studentai yra pajėgūs susidoroti su šia gana

„Teatrina visi pas mane“

skirtingų stilių literatūra ir scenoje parodysti visaverti spektaklį?

Spektaklis „Markizė de Sad“ pasakoja istoriją apie Prancūzijoje gyvenančią René, kuri visus žiauriojo vyro kalinimo metus saugo ištikimybę, bet nepanori susitikti su juo, kai šis pagaliau pasirodo prie namų durų. Tačiau sulaukti spektaklio finalo žiūrovui sunku – spektaklis stačkas, o pjeseių idėja, išreikšta per literatūrą, jaunu aktorių lūpose skamba dar negyvai. Jų dialogai nesilipdo į vieną istoriją ir tampa tarasi atskirais aktorių monologais. Dar 1992 m. J. Vaitkus, statydamas šią pjeseių Akademiniame dramos teatre Vilniuje, aiškiai įvardijo tikslus:

„Kad literatūra igautų veiksmių pagrindą, reikia apvalyti kiekvieną žodį ir sakinį, minties logiką, siekti jos skaidrumo, tiesiog intelektualiai suprasti pjeseių medžiagą ir ją išreikšti su tokia pat didele energija.“ Režisės autorius H. Gulbis.

Idomu tai, jog net tris iš penkių kurso, pasivadinusio „Grupė 36“, spektaklių anksčiau jau yra statęs jų vadovas J. Vaitkus. Tačiau ar šie studentai yra pajėgūs susidoroti su šia gana

AUTORĖS NUOTR.

„Karalius Juoba“

„Paskutiniuosiuose“ nagrinėjami vaikų ir tėvų santykiai – tema, rodos, turinti būti artimesnė aktoriams. Tačiau čia jie turi kurti skirtingo amžiaus personažus ir su šia užduotimi daugeliui susidoroti sunika. „Nežinau nieko, kas būtų geresnis, sudėtingesnis, įdomesnis už žmogų. Jis – viskas. Jis sukūrė netgi Dievą“, – kadaise yra pasakės Maksimas Gorkis, o būtent personažų žmogiškumo, aiškios režisūriškės koncepcijos, išgryntos temos šiame spektaklyje ir trūksta. Daugelis kuria vienplanius personažus, kartais ir perspausdami (jaunąją Verę vaidinusi Eglę Lekstutytę), nors kai kurie, pvz., Jakovas (Gediminas Gutauskas), Lesčius (Tadas Montrimas), nustebino galintys prisijaukti amžiumi tolimus personažus ir sukurti jautrius jų portretus. Lakoniška scenografija, režisūrių sprendimų ir pasirinkto muzikinio fono minimalizmas vis dėlto apsuninka aktorių norą, o gal ir galimybes, perteikti šios šeimos tragediją.

Pamačius „Paskutiniuosius“ (kurių eskiza teko matyti ir pernai) ir „Markizė de Sad“, galima buvo susidaryti nuomonė, jog būtent per sudėtingą ir dar nesuprantamą dramaturgiją supančiojo būsimus aktorius. Abu šiuos spektaklius reži-

savęs Vaitkus, regis, pažyškėjo režisūrių sprendimų, išraiškos priešmonių ir kartu skatinio aktorius dirbtį patiemis. Deja, tikrai ne visi susgebėjo susidoroti su tokia užduotimi: išryškėjo elementarios scenos kalbos spragos, sunkumai bandant motyuoti tekstą, atsisakant tik personažo formos ir mėginant aktualizuoti spektaklio temas.

Intrigavo antrojo kurso pedagoogo Vytauto Kaniušonio režisūrą Alfredo Jarry absurdo pjese „Karalius Juoba“. Spektaklis vyko ne-tradicinėje erdvėje, Mokytojų namų kiemelyje. Pati istorija yra W. Shakespeare'o „Makbet“ parodija, transformacija, – pjeseių persmelktą grotesko ir absurdo. Spektaklyje gausu aikštės teatro, *commedia dell'arte*, klounados elementų, dainų, emocijų ir ironijos, tačiau gryno grotesko, ryškių kontrastų spektaklyje lyg ir neapčiuopiamė – tai tik subtilūs bandymai. Nors būtent čia atsiskleidžia charizmatiškas Marius Čižinauskas, atliekantis Juobos vaidmenį, išimintinas Julius Paškevičius, Dainius Jankauskas, taip pat gausu ir masinių scenų, kuriose aktoriai rodo savo susgebėjimą dirbtį kartu, jausti savo partnerį.

Paskutinis studentų pristatytas spektaklis – kurso draugo Tado

Montrimo režisuota latvių dramaturgo H. Gulbio pjese „Teatrina visi pas mane“. Tai – kasdieniška meilės istorija, vykstanti nostalgikuose 1970-uosiouose, viename mažame Latvijos miestelyje. Pagrindinė veikėja – Lasma (aktorė – Dovilė Karaliūtė), artėjant trisdešimtmeciu svokia, jog toks gyvenimas, kurį gyvena, jos nebetenkina: ji yra kultūros namų direktorė, turi mylimą žmogų, kuris norėtų su ja kurti šeimą (Reinis – Julius Paškevičius). Išvykusi į užsienį ji sutinka garsų choro vadovą latvių Varakalnį (Martynas Vaidotas), kuris paveržia jos širdį. Bet tikrosios meilės moteris nesulaukia ir gyvenimo prasmės ieškojimai tuo nesibaigia.

Scenoje tragedijos nematomė, tik gana šablonišką pykčio prieplauj, kai atrodo, kad Lasma bando sunaikinti pracių ir iš naujo kurti ateitį. Būtent šiame spektaklyje aktoriai Dovilė Karaliūtė, Julius Paškevičius, Dainius Jankauskas, Gabriele Malinauskaitė ir Martynas Vaidotas patiekė gana motyuotus personažų charakterius. Atrodo, jog čia yra susgebėjo priartėti prie personažų psichologijos ir gyvų emocijų kūrimo. Sveikintinas T. Montrimo noras į savo rankas paimti režisieriaus vadžias, netgi atsirado savotiška intriga laukti kitų jo spektaklių. Vis dėlto lieka neišaišku, kuo šis kūrinys sudomino jaujanį režisierių. Atrodo, jog centru pasirinkta tikrai ne fabula, tačiau iškristalizuoti pasirinktos pjeseių minčies dar nepavyko.

Iš tiesų, faktas, kad susibūrė „Grupė 36“, tik parodo, jog aktoriai ir toliau nori dirbtai ir kurti kartu. Tik nežinia, kur tai nuves: ar juos ir toliau galima bus vadinti J. Vaitkaus mokiniais, jaučiančiais režisieriaus dėmesio stygiją, o gal trupėje atsiras vedlys (gal T. Montrimas?) ir atsiskyrė aktoriai pasuks savo teatro link?

Anonsai

Kinas yra tėvynė

Ši savaigali projeketas „Judantys vaizdai tarsi taki atmintis“ iš Nidos persikels į Vilnių. „Skalvijos“ kino centre vyks susitikimai su palestiniečių režisieriumi ir medijų teoretiku Kamalu Aljafari ir dvieju jo filmu peržiūros. Režisierius gimė 1972 m. Ramaloje (Palestina), mokėsi Medijų meno akademijoje Kelne (Vokietija). 2003 m. jis sukūrė trumpo metražo filmą „Aplinkykite Iraką“ („Visit Iraq“), 2006 m. – pirmajį ilgo metražo filmą „Stogas“ („The Roof“). Viename interviu režisierius prisipažino: „Theodoras Adorno sakydavo: „Žmogui, kuris nebenturi tėvynės, rašymas tampa gyvenamaja vieta...“ Palestiničiui kinas yra tėvynė.“ Vilniuje bus parodytu du K. Aljafari filmai – „Stogas“ ir „Atminties uostas“ („Port of Memory“).

„Atminties uostas“ (dokumentinė drama, Vokietija, Prancūzija, JAE, Palestina, 2009, 62 min.) nukels į

vienu seniausiu pasaulio miestų Jafą, kuris po Izraelio valstybės įkūrimo 1950 m. tapo Tel Avivo dalimi. Čia iki šiol išliko viena didžiausių palestiniečių bendruomenių. Režisierius motinos šeima sužino, jog nepateikusi oficialių dokumentų, liudijančių teisę į nuosavybę, gali prarasti namus, kuriuose gyvena jau kelis dešimtmečius. Lėtas kameros ritmas sururia įtaigią erdvę, kurioje laikas atrodo susitingęs. Vyrai ir moterys čia atrodo tylūs, nejudrūs, nesugebantys pabėgti iš kafkiškos

„Atminties uostas“

situacijos, kurioje atsidūrė. Pasak režisieriaus, jis domino menkiausios kasdienybės detalės, net tai, kaip jo teta plaunasi rankas: „Realybėje tai trunka daug ilgiau nei filme. Mačiau jos rankų choreografijoje daug grožio, taip pat ir tame, kaip ji kloja lovą ar valgo kartu su savo mama. Mano personažams tai pabėgimo nuo realybės forma. Kinas – tai mano būdas pabėgti, drauge jis ir meditacijos forma. Mano personažai – giminės ir žmonės, kuriuos sutinku kvartale.“

„Atminties uostas“

Nors režisierius filmuoja savo arčiausias kasdienybę, „Atminties uostas“ pasižymi radikalio kino kalba. Filmo autorius naudoja archyvinius 8-ojo dešimtmečio kadrus iš Jafos filmuotų amerikiečių filmų bei Izraeliye populiariaus muzikinio vaizdo klipo. Nors Jafos kasdien per televiziją rodomi Izraelio koviniai filmai bei muzikiniai klipai, nufilmuoti jų gimtajame mieste, palestiniečiams juose vietos nepalikta. Režisierius šią situaciją interpretuoja subtiliu ir su humoru permontuodamas archyvinę medžiagą.

K. Aljafari yra prisipažinęs: „Kalbant apie filmo koncepciją, jā įkvėpę Jeano-Luco Godard'o deklaracija, nuskambėjusi jo filme „Mūsų muzika“, scenoje, kuri nufilmuota Sarajevo. Godard'as kalbasi su studentais kino teatre ir sako: „1948 m. izraeliečiai éjo vandeniu į Pažadétą žemę, palestiniečiai éjo vandeniu, kad paskęstu, – lyg būtų filmuoja ma „auštuoniuke“. Žydi tauta atkeliau į vaidybinių kinų palestiniečiai – į dokumentinį. Pasak Aljafari, klai-

diodamas po Jafą jis norėjo filme susieti tuos du skirtinges pasakojimus, sukurti „izraeliečių svajonių ir palestiniečių realybės susitikimą, blyškios, fragmentiškos dokumentikos ir negailestingos fikcijos“.

(17 d. 19 val., 18 d. 17.30).

Dokumentiniam filme „Stogas“ (Vokietija, Palestina, 2006, orig. k., angl. subt., 61 min.), sukurtae kinematografinės atminties rekonstrukcijos principu, rodomas režisierius šeimos, gyvenančios Ramaloje ir Jafoje, portretas. Apleista kambariais judanti kamera atveria slaptais atminties erdves. Filmo pavadinimas – nuoroda į bestogi šeimos namą; į kurį išsikelta 1948 m., bet statyba taip ir liko nebaigta. Lėtas filmo ritmas ir užkadrinės nemato mos erdvės pulsavimas pertekliai kitoto gyvenimo laukimą. Visi filmo personažai yra Aljafario šeimos narai, kuriuos režisierius, sekdamas Robert'o Bressono principu, nau doja kaip modelius. (17 d. 20.30, 18 d. 19 val.).

„7MD“ INF.

Kometa, ryjanti savo uodegą

ATKELTA IŠ 1 PSL.

le, kur Monica Bonvicini (gimusi Venecijoje ir laimėjusi „Auksinį lūtą“ už dalyvavimą Italijos paviljone 1999 m.), eksponuoja instalaciją, įkvėptą Tintoretto paveikslą „Mergelės įvedimas į šventykla“. Jis pasakoja apokrifiose užrašytą istoriją, esą trejų metų Mariją tévai atvedę į šventykla mokyti, o ši užlipo 15 laiptelių („lyg būtu suaugusi“) iki kunigo, kad gautų jo palaiminimą. Bonvicini instalacija („15 laiptelių iki Mergelės“, „Akla apsauga“) sudaryta iš skirtingai apšviestų veidrodinių laiptų, ant kurių negalima lipti, ir salés gale pakabintos milžiniškos rausvos užuolaidos („Pink Curtain“, 2002). Laiptai neišvengiamai primena ir bлизгансčias popmuzikos scenas, bet pabandžius sus jungti šiuolaikinę ir istorinę patirtis pasipilia kibirkštys.

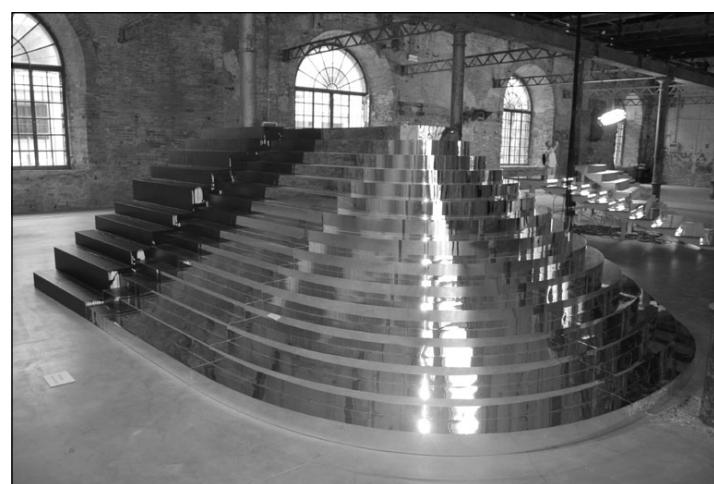
Kitas svarbus aspektas – erdvės erdvėje kūrimas, kuris kaip tik ir keičia istorinį iš čia pat egzistuojantį bienalės kontekstą. Kuratorė pakvietė keturis menininkus sukurti savo parapaviljonus, kurie įsiterpti į bienalės ekspoziciją, bet kartu būtų nauji architektūriniai dariniai. Už gyvenimo nuopelnus apdovanotas Franzas Westas atkūrė savo virtuvės vienos studijos planą ir pakvietė eksponuotis savo draugus. Song Dongas iš daugybės medinių durų ir pertvarų kuria savotišką senojo Pekino priemiesčio modelį, sumaišydamas gyvenamąsias ir ekspozicijų erdves. Idomiausias pasirodė lenkų menininkės Monikos Sosnowskos daugiakampę žvaigždę primenantis paviljonas, trikdantis siauronį smailėjančiom erdvėm. Menininkė kvestonuoja pritaikomumo ir racionalumo reikšmę – išklujavusi savo paviljoną tapetais ji kvečia apžiūrėti ten eksponuojamus darbus iš netikėto kampo ir iš labai arti.

„Moteris užima mažai erdvės“ – taip vadinas Estijos paviljonas, kuriamo savo filmus ir instalacijas rodo Liina Siib. Tokią temą inspiravo Estijos žiniasklaidoje kilusios diskusijos dėl čia esančio didžiausio Europoje vyru ir moterų atlyginimų skirtumo. Diskusijų metu net nuskambėjo nuomonė, esą moteriai reikia mažiau pinigų ir erdvės. Menininkė ši frazė tapo atspirties tašku. Ji rodo bandeles kepančias, šokančias moteris, kurios tikrai triūsia ankstose erdvėse, galiausiai susitinka pokalbiu ir fotografuoja prostututę jos mažame butelyje. Tačiau tai tik pradžia – einant iš patalpos į patalpą suvokimas keičiasi. Atskleidžiamas tokios mažumo, nereikšmingumo, „mažybiškumo“ rektorikos melagingumas ir dviprasmybė. Apie tai kataloge, vėsdama paralelę su Virginijos Woolf „Savu kambariu“ rašo Agnė Narušytė.

Erdvės kūrimas, architektūra ir dizainas visada buvo svarbūs Venecijos bienalės elementai, bet šiemet itin išryškėjo įvairių erdvinių transformacijų, translacių, intervencių mastas. Žiūrovai ne tik patenka

Jacopo Tintoretto. „Mergelės įvedimas į šventykla“. 1553–1556 m.

Monica Bonvicini. „15 laiptelių iki Mergelės“

voje susipina. Tai vis tas pats raumenų demonstravimas apverčiant stereotipus aukštyn kojom – kaip sunkiasvorį tanką, tapusi tiesiog bėgimo takeliu. Lankantis ne viename paviljone susidarė įspūdis, kad šalys kovoja su savo kompleksais: amerikiečiai – su karu mašina, lenkai – su antisemitizmu (pasivietę Izraelio menininką Yaclį Bartaną, kviečiantį žydus grąžti į Lenkiją), Italijos paviljonas prikimtas nukryžiuotųj ir „pornografijos“, virš kurių iškūrės mafijos muziejus.

Tačiau kolektyvinė veikla ir jos refleksijos išreiškia skirtinges patirtis. Italijos paviljono kuratorius Vittorio Sgarbi turėjo užmojų pakviesi visus geriausiuosius, kuriuos pasiūlys šalies intelektualai. Rusijos paviljone dokumentuojamos Andrejaus Monastyrskio ir draugu akcijos bržia alternatyvią oficioziniam ir komerciniam menui istoriją (nors kuo toliau, tuo sunkiai ižvelgti ribas). Danijos paviljone skirtangi menininkai irodinėja žodžio laisvės svarbą – ir daro tai aistringai, nebanaliai. Kolektyviškumas, bendruomeniškumas, santykų estetika dažniausiai išryškina socialinę ir politinę dimensijas. Šiuo požiūriu Lietuvos paviljonas pasirodė hermetiškas, susitelkęs į modernistinio meno kanono refleksijas, kurias atgaivina tik darbu nešiojimo performansas. Atidarymo metu ji gerai atliko ŠMC kuratoriės. Reikia tikėtis, kad kada nors sulauskime rimtesnio eksponuojamos kolekcijos ir idėjų pristatymo, nes kol kas yra tik sunkus katalogas su autorų darbais ir lengvas Kęstučio Kuizino susirašinėjimo su Dariumi Mikšiu sąsiuvinis. Gražaus dizaino, kaip ir specialiai iš užuolai-

grupė WHW pristato Antonio G. Lauferio a.k.a. Tomislavo Gotovaco ir BADeo darbus. Be jo performansų dokumentacijos, paviljonus veikia kaip savotiškas uždelsto veikimo panoptikumas, kur žiūrovai patenka į stebėjimo lauką ir pats tampa vaizdų apytakos dalyviu. Toks gundymas nerodymu, rodymu pavėluotai, slapta filmuojamu ir transliuojamu žiūréjimo aktu – paveiki ir konceptualiai motyvuota istorinės medžiagos atgaivinimo priemonė. Kuriama heterotopi – kita erdvė, kuri perkelia žiūrovą į tarpekrinanę, tarparchitektūrinę terpę.

Vis dėlto svarbiausias šios bienalės apžiūrinčių objektas buvo ne kūriniai ir žiūrovai, o laikrodis. Christiano Marclay tokio pavadinimo filmas sujungia realios ir kino juostos laikus, nors akivaizdu, kad veikėjai susirinkę iš viso kino šimtmecio. Kaip nufilmuoti laiką ir jo patyrimą nepabėgant nuo temos ir kartu neužstringant mechanikuose pasikartojuose? Marclay su pagalbininkais dvejus metus rinko ir montavo epizodus iš kone 4000 filmų, kol sukūrė paros trukmės kinematografinį laikrodį. Idomiausia, kad šios stebint laiką prabėgusios valandos neprailgsta, nesuslieja, netampa schematiškos. Nes laiko fenomenas parodomasis ir patiriamas per skirtinges gyvenimus ir situacijas: laukimą, vėlavimą, itampą, senėjimą, susitikimą, išsiskyrimą, valgymą – daugybę ritualiuotų ir kasdieniškų nutikimų. Dar jaunos Meril Streep heroje sako savo dukrai prie pietų stalo: „Pasakyk maldeč“ – „Maldele“, – sako ši ir griebia šaukštą. O kažkokiam viešbutely

Monika Sosnowska's parapavilion, where David Goldblatt and Haroon Mirza exhibited their works.

taikos dvišių. Tai beveik paraidžiu ijkūnijo amerikiečiai Jennifer Allora ir Guillermo Calzadilla, atsivežę gimnastikos čempionus Rachel Salzman ir Davidą Durantą, kurie JAV paviljone atliko sudėtingus pratimus. „Body in Flight“ ir „Body in Fight“ – kūnas skrydyje ir ko-

dos pasiūtės krepšys bei paviljono baldai (katalogo maketą sukūrė Jurgis Griškevičius, parodos architektūros ir baldų dizaineris Mantas Sauja).

„Kuo mažiau vaizdų, tuo labiau norisi žiūrėti“, – skaitome Kroatijos paviljone, kuriamo kuratorių

slapta susitinka pavogtas akimirkas skaičiuojantys meilužiai, tiksi bombo, muša bokšto laikrodis. Marclay sukūrė bienalės metonimiją, peraugančią į metaforą ir atvirkšciai. Tai filmas-kometa, ryjanti savo uodegą.

LAIMA KREIVYTĖ

Kas išlieka

Vito Luckaus paroda „Prospekto“ galerijoje

Tomas Pabedinskas

Paskutinę gegužės dieną Vilniuje atidaryta Vito Luckaus (1943–1987) paroda „Baltame fone“, ji praėjusių metų pabaigoje buvo rodyta ir Kauno fotografijos galerijoje. Abi šios parodos – svarbus Lietuvos fotografijai įvykis, leidžiantis pristatyti vieno originaliausiu, bet iki šiol daugeliui žiūrovų palyginti mažai žinomo autoriaus darbus, juolab kad dalis jų anksčiau niekur nebuvo eksponuoti.

Paskutinėje, 1987 m. sukurtoje V. Luckaus fotografijų serijoje „Baltame fone“ ypač ryškus tuomet Lietuvoje novatoriškas žmogaus vaizdavimo būdas. Kurdamas šį ciklą autorius fotografavo mugėje sutiktus žmones – jie neišraiškingai pozavo prieš specialiai atsivežtą baltą foną. Fotografo žmona Tanya Luckienė-Aldag prisimena, kad taip jamžinti mugės dalyvius V. Luckus paskatinė supratimas, jog drabužiai ir įvairūs aksesuarai gali daug pasakyti apie asmens charakterį. Paprasta vaizdo forma leidžia žiūrovui netrukdomam tyrinėti nuotraukose jamžintų asmenų išorę, nes žvilgsniui paprasčiausiai nėra kur nukrypti – jo netraukia nei išraiškinga kompozicija, nei išpūdingas apšvietimas ar neįprastas rakursas, nestebina „leimiama akimirka“ ir nesulaiko įdomus siužetas. Be to, serijoje „Baltame fone“ nėra lietuviškai fotografijai įprastų psychologinių portretų. Todėl akis tartum nuslysta vaizdo paviršiumi ir pastebi daugelį iš pirmo žvilgsnio nesvarbių detalių, kurios išlieka žiūrovo atmintyje ir leidžia jam apibūdinti jamžintų žmonių asmenybes.

Tokio žmonių vaizdavimo tendencija šiandien vyrauja ne vieno

jaunesniosios lietuvių fotografų ir menininkų kartos atstovo kūryboje. Formaliai panašių, bet subtiliai individualumą atskleidžiančių fotografijų serijų yra sukūrė Tadas Šarūnas, Andrew Miksys (Andrius Mikšys), Ramunė Pigagaitė ir kiti autoriai. Jau keletą dešimtmečių pabrėžtinai neišraiškingo portreto kryptis išlieka populiarū ir tarptautinėje fotografijos scenoje, o šią tendenciją įtvirtinę ir tēsiantis autoriai, pavyzdžiu, vokietis Thomas Ruffas ar olandė Rineke Dijkstra yra vieni žinomiausiu šiuolaikinių fotografų pasaulyje. Fotografijos kritikė Agnė Narušytė yra teisingai pastebėjusi, kad tiesiai iš priekio nufotografuoto, neišraiškingai pozuojančio žmogaus atvaizdo klišė, dabartinių autorų „pasiskolinta“ iš XIX a. antropologinės ir kitos „mokslynės“ fotografijos, tapo vienu ryškiausiu šiuolaikinės portretinės fotografijos bruožu. Taigi paskutinę V. Luckaus seriją „Baltame fone“ galima laikyti konceptualiu kūrybiniu bandymu, kuris XX a. devintojo dešimtmečio pabaigos Lietuvos fotografijos kontekste atrodė ne tik naujas, bet ir tapo ankstyvu tolesnės jos raidos ir išsiliejimo į globalias kūrybines tendencijas ženklu.

Konceptualūs eksperimentai ženklinio ir ankstesnį V. Luckaus kūrybinį kelią. 1969–1987 m. jis sukūrė ciklą „Portretas stambiu planu“, kuriame iš labai arti užfiksavo žmonių veidus. Taip jis vertė žiūrovą pirmiausia išžiūrėti į regimajį veido paviršių ir tik tada jame ieškoti vienių išgyvenimų ir asmenybės išraiškos. Autorius provokavo refleksyvų žvilgsnį į fotografijas. Šiek tiek vėliau, 1974–1987 m., V. Luckus sukurė seriją „Požiūris į senovinę fotografiją“ – asociatyvius senų nuo-

Vitas Luckus. Iš serijos „Baltame fone“. 1987 m.

traukų montażus, kurie kėlė ne tik egzistencinius, bet ir autorui rūpėjusius fotografijos esmės, jos itakos pasaulio suvokimui klausimus. „Aš abejoju, ar fotografija, kuri pagal savo prigimtį yra žymiai dalimi atstiktinumų menas, turi siekti (...) apibendrintos formos. Tie kompozicijos, apšvietimo, formas stereotipai, kurie įvairiais laikotarpiais nusistovėjo fotografijoje, stabdo mūsų mąstymo ir suvokimo laisvę, tampa dirbtinė riba“, – svarstė fotografas savo dienoraštyje (Lietuvos fotomeninkų sajunga, žinynas, sud. S. Žvirgždas, Vilnius: 2004).

Galbūt šis konceptualus santykis su kūryba ir fotografija padėjo V. Luckui atrasti savo individualų kūrybinį bražą, išskiriantį jį iš kolegų. Nors fotografijos scenoje V. Luckus debiutavo su fotografų karta, kuri XX a. septintajame dešimtme-

tyje formavo vadinamąjį Lietuvos fotografijos mokyklą, tačiau jis abejojo šiai mokyklai įtaką dariusios humanistinės fotografijos kanonais, manė, kad „profesionalumas, kompozicijos taisyklės atsijoja kažkokius elementus, be kurių gyvenimo vaizdui trūksta pilnatvės“ (ten pat). Fotografuodamas ir užsienyje (Centrinė Azijoje, Kaukaze, Estijoje, Baškirijoje), ir gimtoje šalyje, V. Luckus siekė tam tikro spontaniškumo, kuris leido atsiriboti nuo tuomečių fotografijos klišių ir jamžinti nuotraukose tikro gyvenimo akimirkas, o jas užfiksavusios fotografijos, savo ruožtu, dažnai neatitinkavo anuomet fotografijai keltų meniškumo kriterijų.

Nors V. Luckus buvo vienas originaliausiu lietuvių fotografų, autoriui esant gyvam jo kūryba nesulaukė daug dėmesio. Buvo surengta

vos dešimt personalinių parodų, iš kurių tik viena – Lietuvoje. Nors autorius darbai publikuoti įvairiuose Lietuvos ir užsienio leidiniuose, tačiau iki šiol išleistas (Olandijoje) tik vienas jo kūrybą nuosekliai pristatantis albumas, o ir jis šiandien skaitytojams jau sunkiai pasiekiamas. V. Luckaus kūrybos skaidai, tikriausiai, trukdė ne tik jo darbų skirtingumas nuo tuomet vyrausiu fotografinės tendencijų, bet ir maištinga kūrėjo asmenybė (Skeivienė L., „Burning Desire“ In: Vitas Luckus, The Hard Way, Ed. M. Rometsch, P. J. Grimshaw, Kilchberg, Zurich: Edition Stemmle, 1994.) Jis maištavo ne tik prieš fotografijoje įsigalėjusius stereotipus, bet ir prieš „normalaus“ gyvenimo paviršutiniškumą. V. Luckaus kūryboje gyvi ne tik fotografijos, bet taip pat žmogaus būties esmės ieškojimai ir kaip tik todėl ji išlieka aktuali net tuomet, kai stilistiniai ir konceptualūs atradimai nutolsa praeitin, palikdami pėdsaką Lietuvos fotografijos istorijoje. Žinoma, Kaune ir Vilniuje surengtos V. Luckaus fotografijų parodos neatspindi autorius viso kūrybinio bražo, kuris atsiskleidžia daugelyje kitų, visai kitokio pobūdžio jo darbų, ir, aišku, nereprezentuoja fotografo kūrybos įvairovės. Tačiau šios parodos akcentuoja kita V. Luckaus kūrybos aspektą – jos konceptualumą ir novatoriškumą. O svarbiausia, iš Lietuvos bei tarptautinės fotografijos scenų iškelia dar vieną, anksčiau nematytą, šio ypač savito autorius kūrinių ciklą.

Paroda veikia iki birželio 18 d.

„Prospekto“ galerija
(Gedimino pr. 43, Vilnius)
Dirba antradienį-penktadienį 12–18 val.,
šeštadienį 12–16 val.

Dvi nuotaikos

Vyganto Paukštės tapybos paroda „Lietuvos aido“ galerijoje

Rasa Kavaliauskaitė

Pati vasaros pradžia, o karšta lyg tropikuose. Vieną iš tokų dienų užsukau į „Lietuvos aido“ galeriją. Čia viskas, nuo keraminių grindų plėtelių iki baltų sienų, vėsino, išskyru Vyganto Paukštės tapybą. Karštost, sodrios spalvos, saulėje iškepusi paveikslų faktūra labai derėjo prie lauko temperatūros.

Nors paveikslai sukurti per pastarouosius (2010 ir 2011) metus, savo nuotaika jis labai skirtinė. Gana vieningai išlaikytas ryškus koloritas, bet vieni paveikslai spin-duliuoja ramybę, susikaupimą, kituose viešpatauja agresija, treti skleidžia pasyvumą, apatiją tiek veiksmo paveikslė, tiek santykio su žiūrovu atžvilgiu.

Tačiau bendras išpūdis, matyt, dėl

kolorito, pasirodė pietetiškai džiaugsmingas.

Paveiksluose ekspresionistiškai deformuotos žmonių figūros elgiasi dvejopai: vienur pasyviai eksponuoja savo atpalaiduotas kūnus il-sédamies ant žolės, pajūryje ar keistokai ramstydam sienas, kitur kūnai aktyvūs – žaidžia slėpynių ar šoka.

Didžiausia išpūdį padarė paveikslas „Ant raudonus“ (2010 m.). Be mane nuolat žavinčio spalvų kontrasto – ryškios, sodrios geltonos ir intensyvaus ultramarino, paveikslė jaučiamas neapsakomas erdvės gylis ir iš jo alsuojanti sukoncentruota, meditatyvi ramybė, tarsi prieštara intensyvioms spalvoms iš kurių yra suformuota.

Vienas iš energingiausiu darbų parodoje dvelkia destruktyvumą –

„Pas žiogą į svečius“ (2011 m.). Jame potėpiai abstraktūs, tarsi nykstantys, tirpstantys, o paveikslė agresyvumą sustiprina viršuje, kairėje pusėje piktai tiesiai į žiūrovą žvelgianti grėsmingai dantis išsiepusio sparnuoto padaro galva.

Tačiau turbūt labiausiai provokuoja „Netikėtas susitikimas“ (2010 m.) – šiek tiek ironiškas pasakojimas apie moterų pliaže pagautą, krūmuose tupintį vojeristą. Šiame paveikslė atsiranda įtampa tarp tamsios nuogos moters ir pilkšvai balto vyro, žiūrinčių vienas kitam į akis, bei kitos, nieko neįtariančios, ramiai besideginančios moters.

Ilgokai tyloje bevaikštinėjant po galeriją, darbuotoja sau, o gal vienintelį lankytøjai (juk žmonės tokioms karstomis dienomis prie ežerų važiuoja, o ne parodos lankosi)

Vygantas Paukštė. „Ant raudonus“. 2010 m.

nusprendė praskaidrinti nuotaiką... ir iš salės kampe pastatyto nedidlio pilko grotuvo pasigirdo kažkas panašaus į Pietų Amerikos šokių ritmus. Tą akimirka tarsi nukrito šviesas nuo akių. Supratau, kad nors V. Paukštės tapyba savo intensyvių spalvų deriniu sudaro pietetišką

išpūdį, tačiau kontrastas su pietetiškais motyvais atskleidžia visai kitą paveikslų nuotaiką. Ji atrodo tokia rami, romantiška ir lietuviškai melancholiška.

Paroda veikė iki birželio 14 d.

Bendras sapnas apie aną laiką

„Gegužės7“ tėsiasi – pokalbis su renginio kuratorėmis

Projektas buvo trumpai priplatytas mūsų laikraštyje (Nr.19, 2011 05 13). Straipsnio komentatoriams išprovokavus, bandome giliinti kaip sumanymas (su)veikė ir kokios tendencijos išryškėjo. Vienos dienos įvykyje ir projekto svetainėje buvo pristatyti šiu menininkų: Justės Venclovaitės, Andriaus Rugio, Julius Balčikonio, Jurgitos Žvinklytės, Marijos Šnipaitės, Lino Jusionio, Roberto Narkaus, Roko Prailgauskos, Onos Lozuraitytės darbai.

Monika Krikštopytė: Pirmiausia labai įdomu, kaip kilo sumanymas imtis tautiškumo temos? Kaip atsirado projekto vieta (Vileišių rūmai)?

Jolanta Marciauskaitė-Jurašienė: Noras kalbėti apie tautiškumą, kalbą, istoriją gime prieš pusę metų. Iš pradžių jis rutulijojo iš atsitiktinai pamatyti pavienių įvairių menininkų darbų, tačiau buvo toks intuityvus, neartikuliotas. Visai atsitiktinai „suturėti“ tą miglotą idėją padėjo išgirstas Giedrės Mickūnaitės pranešimas apie Dionizo Poškos baublį, kuriame pirmasis lietuvių muziejus buvo palygintas su laiko mašina. Savo alkanc(kauraviduriame medžio kaniene) tarp archeologinių radinių, senovinių buities rakandų ir įvairių keistenybių sėdėdamas Poška tarsi persikelavo į idealizuojamą lietuvišką senovę, su laikotarpiu būdinga romantizmo pagava ieškodamas savęs istorijoje. (Idomu, kad tokį alkana iš ažuolo žievės turėjo susirentės ir Goethe – tai tarsi epochos mastymą atspindintis reiškinys). Tada pamaneime – nieko sau, gi Poškos baublį šandien būtų galima vertinti įvietinto (site specific) meno kontekste. Pradėjome ieškoti pastato, kuris galėtų tapti baublio atitikmeniu ir taip atsidūrė Vileišių rūmose. Ši vieta nuo pat Petro Vileišio ir jo palaikytų lietuviybę puoselėjusių draugijų, spaustuvės, knygyno įkūrimo, Basanavičiaus veiklos iki šių dienų (Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto) yra kalbos, tautiškumo inkilas.

Danutė Gambickaitė: Kita vertus, tautiškumo tema visada skambiai siek tiek gąsdinamai. Tariuosi, kad ji mūsų projekte nėra tokia visa apimanti kaip galbūt rodosi iš pirmo pamatymo. Negaliu vienareikšmiskai liudyti už kitus projekto dalyvius, bet bent jau man tautiškumo idėja gegužės 7 dieną buvo labiau poetiška. Jos ēmės be jokių siekių – įrodyti, dekonstruoti, atrasti etc. Todėl nesakyčiau, kad tautišumas čia svarbesnis nei noras kalbėti apie istoriją, kalbą, literatūrą, legendas, paralegendas kaip baublio (laiko mašinos) ekspónatus ar muziejaus (teatro) aktorius ir bendresne prasme. Kai suprant, kad tautiškumas toje vietoje ir šiaip jau egzistuoja neišvengiamai ir dar la-

bai gryna forma, imi akcentus dėlioti ties kitais susijusiais sluoksniais, ieškoti pačių įvairiausiu „plūdžiu“.

M. K.: Liko įspūdis, kad nemaža dalis kūrinių kilo iš etnologės Gražinos Kadžytės ekskursijos pasakojimui, tačiau komentatorių buvau subarta, esą tai ne taip jau svarbu. Kas gi svarbiausia?

J. M. J.: Tiesa, nemažai kūrinių buvo inspiruoti G. Kadžytės pasakojimui, o gal veikiau žodinio legendų sklidimo kaip istorijos rašymo būdo. Bene geriausiai tai įkūnija Onos Lozuraitytės „Žmonės šnekėjo“ ir Jurgitos Žvinklytės performatansas „Skambanti Neris“. Pasakojimai apie juos atrodė „niekam nežinomi“, nuosavi, juos drąsiai buvo galima interpretuoti. Mūsų galvose jie tapo alternatyvia

tarp tradicinio, oficialaus ir alternatyvaus (istorijos) pasakojimo. Štai 2012 m. skvere tarp T. Kosciuškos gatvės ir Neries turėtų būti priplatytas Regimanto Midvikio, Lino Krūgelio ir Ricardo Kriščapavičiaus sukurta paminklas broliams Vileišiams. Toks užmojis lyg ir rodytu vienareikšmiškai šiu veikėjų vietą oficialiai istorijos pasakojime.

Tačiau labai menkas nuošimtis lietuvių žino, ką Vileišiai nuveikė Lietuvos labui (ir paminklą pastačius žinojimo padaugės minimaliai). Ir, nors žmonės reikšmingi, jie nėra slegiami kultinių asmenybių auros. Pasakojimai apie juos atrodė „niekam nežinomi“, nuosavi, juos drąsiai buvo galima interpretuoti. Mūsų galvose jie tapo alternatyvia

kas būtų pakankamai įsigilinęs, dėl ko ir kas padaryta, todėl stadija po yra labai svarbi. Ne tik dėl apmasto, analizuojamo tikslu, bet ir dėl pačių įkūnytų mikrolegendų galimybės ir būtinybės prasitesti laike ir erdvėje. Galu gale, juk daugelis kūrinių efemeriski, jie buvo sukurti tik tam vakarui ir galbūt daugiau nebus parodysti.

M. K.: Gerai, pereikime prie stadijos po. Vis dėlto analizuojant man ir toliau rodosi, kad analizė čia nėra tokia jau svarbi. Ar sutinkumėt, kad anas laiko patyrimas buvo svarbiausias? Tas anas laikas, žinoma, labai specifinis. Jame susilieja Vileišių, Jono Jablonskio ir Jono Basanavičiaus, profesoriaus Juozo Balčikonio (kai jis lankėsi apie 1963 m. Giedraitinės kaime), kabinetų augalų, Roko Prailgauskos pseudoekspekcijos, instituto žmonių laikai, tos dienos laikas Andriaus Rugio įrašytose garsuoje. Išeina tokia mitinė sufantazuota erdvė, esanti tik projekto metu. Man tai panašu į vaiko sąmonėje egzistuojantį žodį „senovė“. Ten Vytautas Didysis su Vytautu Landzbergiu laisvai gali būti bendraklasiai. Ir jei tik istorijos analizuoti, visa magija dinga. Daug sąsajų pasirodė kaip iš magiškojo realizmo, paremtos noru, kad jos būtų. Todėl norisi kalbėti ne apie kokią nors tiesą, o fantaziją. Pavyzdžiui, man visai neberūpi, kokiu būdu „išipašo“ Julius Balčikonio „Giedraitienė“, tiesiog yra stebuklinga kaip ta senolė jaučiasi prieš kamerą: iškilmingai ir droviai. Kai jis artėja į mus apimta neapsakomas nuostabos ir susijaudinimo, jis tam-pa viešnia iš pracities (tik, kaip nuolat pasitaiko lietuvių (ir ne tik) filmuose ta moteris neturi vardo. Yra aišku kieno ji mama, kas rodo filmą, tik ne jos pačios asmenybė).

Manau, kad kada nors mes irgi taip atrodysim, kai kokie nors vaikigliai rodus savo naują skraidantį motociklą. Todėl sutinku, kad kalbėti apie „laiko mašiną“ yra labai tikslu. Gal Jūs tuo skyrdžiu prisivaišinot ir medžiaga jau pasiduoda analizei? Gal pavyksta kūrinius rūšiuoti? Kas išaiškėjo eigoje?

D. G.: Svarbiausia buvo atvirumas ir bendravimas.

M. K.: Maniau, kad čia naujo žiūrio požymis – leistis į konceptualų dialogą su tradiciniu pasakojimu. Ne todėl, kad niekas to nedarė, tačiau tautiškumą liečiančių temų vengta jau kurį laiką. Žodis, stipriai nuvertėjęs po Nepriklausomybės, mano kartai turi stiprią bjurių politinė manipuliacijų smarvę.

Julius Balčikonis. Kadras iš filmo „Giedraitienė“

karais buvo atkartotas fiziškai, taip suteikiant galimybę žiūrovui tiesiogiai patirti šią papasakotą legendą. Ekskursija buvo svarbi, nes norėjome leisti lankytojams susipažinti su vieta, taip pat patiem pajusti, kaip pasakojimas ją pažadina.

Eglė Juocevičiūtė: Be to, kad patys pažadintume šią vietą, reikštų kelerių metų archyvuose, tad pasirinkome spartesnį ir žavesnį kelią – klausyti, ką mums gali papasakoti. Tai puikiai derėjo su faktu, kad mąstome apie literatūros ir tautosakos buveinę.

D. G.: Svarbiausia buvo atvirumas ir bendravimas.

M. K.: Maniau, kad čia naujo žiūrio požymis – leistis į konceptualų dialogą su tradiciniu pasakojimu. Ne todėl, kad niekas to nedarė, tačiau tautiškumą liečiančių temų vengta jau kurį laiką. Žodis, stipriai nuvertėjęs po Nepriklausomybės, mano kartai turi stiprią bjurių politinė manipuliacijų smarvę.

J. M. J.: Ta pati kvapėlį užuodžia iš mūsų karto, todėl ši tema retai kam įdomi arba kūryboje virsta politikos, socialinės kritikos taikiniu. Mums norėjosi atsiriboti nuo negatyvaus oficiozinio šios sąvokos atspalvio, eiti asmeniškesniu, poetiškesniu kelio, kur pagrindiniu dialogu su savo istorija elementu taip savirefleksija.

E. J.: Kadžytės ir kitų instituto darbuotojų pasakojimai mus suviliojo ir padėjo galvose sulieti ribą

oficijo paraše ir tuo reikšmės ne-apibrėžtumu patraukė.

M. K.: Gegužės 7 dieną vykusi paroda ir susitikimai man buvo tokis patirčiu Disneilandas (geraja prasme): tau pasakoja istorijas, rodo refleksijas, plečia suvokimo lauką. Naratyvai atsiranda įvairiais būdais ir šakojasi. Pasijutau lepinama įdomiomis idėjomis, kurias aprépti prireiks daug laiko, kaip ir Jums sumanyti, išdėstyti prireikė ne vienos dienos. Kaip žiūrovas mėgavausi patirčių eiga, o į pranešimus giliantis maniau tinkamiausia yra atskira prieiga internete. Projekto suvokimas pasiskirstė į tris stadijas: *prieš, per ir po*. *Prieš* – masino idėjos konceptualumu, tuo, kad dabarties akių bus žvelgiama į praeitį, kurią gali paliesti. *Per* – jau minėtas po-veikis per jusles ir pasidavimas srautui, o *po* – analizė, kūrinių suvokimas išsamiau, racionaliau. *Per* stadijos analizė puikiai atliko Neringa Černiauskaitė. Ar toks ir buvo „projekto vartojimo“ modelis?

J. M. J.: Tokių stadijų sau nebuvome apsibrėžusios, bet, manau, tūs tiksliai išskyrei. Tiesa, pats projekto vakaras duris atvėrusiuose, daugelį savo įmantria architektūra masinuisiuse rūmuose buvo gana hedonistiskas, juslinis. Šalia tradicinės parodų lankytojų publikos atėjo ir smalsių įvairių žmonių, kuriems buvo įdomūs patys rūmai, ne tai, dėl ko jie tąvakan buvo atviri. Per vieną gegužės vakarą vargu ar

veltui, ar vertėjo. Šio projekto kontekste *anas laikas* – tinkamas išreiškimas. Anas nurodo ir į kažką, ir į viską. Nesikartosi, heterochronijos ir heterotopijos sluoksnį praskleidė Neringa tekste „Save vaidinantys Basanavičiaus nagai“. Kalbant apie eigą, spaudos pranešime minėjome, kad tai yra procesualus projektas. Turėjome daug linkmių, spėlionių, tačiau nenorejome nei vienos įteigtį ir įtvirtinti, tad bandėme jas užduoti kaip prielaidas, prieigas. O idėjų „paaiškėjimas“ (nes niekada negali teigti, kad išaiškėjo) laikau pačius kūrinius.

E. J.: Kai jau ėmė aiškėti kūrinių kontūrai, mane asmeniškai nustebino tas bendras maginis-mitinis mastymas, nes pati iš dalių tikėjau siiek tiek tiesioginės socialinės ar kairuoliškos kritikos. Mano galva, vienintelis Roberto Narkaus sumanymas kalba ta linkme, kurią turiu omeny, bet ir jis igavo maginę-mitinę formą, kai Kadžytė, autorius paprašyta, turėjo per ekskursiją paskleisti legendą, kokioms aplinkybėmis Linas Jablonskis sudažė tą „Jablonskio gitara“. (Ji sudažyta festivalyje „Tai nėra pavadinimas“ metu, grojant Lietuvos himnu.) Užsituėsus ekskursijai, tai nebuvo padaryta, tad atsirado dar vienas legendos lygmuo – kaip Robertas prašė Kadžytės paskleisti jo legendą.

Tad naujai paaiškėjo galbūt akiavaidžus dalykas: kai galima citi legendų kūrimo keliu, nickam nesinori citi analitiniu keliu. Toks tas racionalizmo ir informacijos amžius. Galbūt vieninteliam Marijos Šnipaitės ir Lino Jusionio darbe yra siiek tiek analitikumo ta prasme, kad jie gana aiškiai laikė atskyre savo kūrinio laiko lygmenis: Czesław Miłoszo paskutinės prieškario dienos, ramus Tomo Venclovos sovietmetis ir jų pačių, Marijos ir Lino, o gal mūsų visų laikas. Žinoma, jų darbe svarbiausia visus jungianti vaizdo ir pasakojimo gija, bet vis dėlto jų „senovė“ nėra vientisas luitas. Iš esmės, dauguma darbų ieško to, kaip mes noriai asmeniškai ir romantiškai mastome senovę (senovė šiuokart itin tinkamo atspalvio raktinis žodis, tinkamnes nei atmintis) ir kaip objektyvus istorijos mokslas verčia šaiptytis iš to mūsų neanalitinio mastymo. O Rugys ir Justė Venclovaitė kontempliuoja dabartį, kaip būname, kai senovė aplinkui, bet ji nerūpi. Tad turime sluoksnį patyrimo, sluoksnį analizės ir vėl sluoksnį patyrimo.

Projekto sumanymai siiek tiek išsisklaidę erdvėje ir laike, todėl norėjosi susirinkti viską į vieną vietą ir pamatyti visumą, neužsibrėžiant pabaigos, galbūt dar papildant kurio laiko. Interneto svetainė su-tekia laisvę neužbaigtį projekto!

M. K.: Ačiū už pokalbij.

Projektas metus bus
tiesiamas interneto svetainėje
www.geguzes7.lt

Gdynei nereikia konjunktūrinio kino

Lenkų vaidybinių filmų festivaliui pasibaigus

Živilė Pipinytė

Nors ir baigėsi gana kontraversišku žiuri sprendimui, šūmetis festivalis tikrai buvo vykęs. Pirmiausiai todėl, kad pasiteisino kitokia konkursinių filmų atranka. Anksčiau Gdyneje galėjai pamatyti visus per metus Lenkijoje sukurtus filmus, net bejagiškas romantines komedijas, kurių kituose festivaliuose nepamatysi. Šiemet konkursui atrinkti dylika filmų nustebino ne tik savo lygiu – Lenkijoje jis net sunkias permainas laikais išliko pakankamai aukštas, bet ir stiliu bei požiūriu įvairove. Bet jie visi privertė svarstyti apie tai, koks turi (ar gali) būti šiuolaikinis kinas ir ko laukiama iš nacionalinio kino. Jei atvirai, konkursinė programa man pasirodė įdomesnė už šiuo metu Berlyno festivalio, kur buvo daug tiesiog konjunktūrinio kino.

Dylika Gdynės konkursui atrinktu filmų – lyg momentinis šiuolaikinio lenkų kino portretas. Ji ir vertino tarptautinę žiuri. Pirmą festivalio dieną išsištame tekste suabejojau, ar visi žiuri nariai išmano lenkų kino kontekstą. Deja, tas abejones žiuri sprendimas, regis, patvirtino. Demonstratyviai žiuri liko apeitas filmas, kuris nuo pat pradžių laikytas lyderiu. Tai – Wojteko Smarzowski „Rožė“ („Róża“). Pritariu kolegų lenkų kritikų nuomonei, kad žiuri jo nesuprato, nors, mano galva, „Rožės“ siužetas ne tokis sudetingas, polifoniškai susiejantis skirtingų personažų likimus ir laikus kaip kad anksčesniame Smarzowski filme „Błogi namai“. Tačiau režisierius liko ištikimas savo realistiniams ar net natūralistiniams stiliumi. „Rožės“ veiksmas perkelia į pokario Mozūrus, ką tik tapusių Liudicis Lenkijos dalimi. Iki tol Mozūrai buvo Trečiojo reicho dalis. Nauja lenkų valdžia vienos gyventojus vadina vokiečiais, verčia kalbėti lenkiškai ir visai prieš kia juos iškeldinti į Vokietiją. Dar čia siautėja lenkų ir rusų dezertyrų gaujos – banditai žudo, prievertauja moteris, vagia. Niekas negali jaustis saugūs, net atvykėliai iš Rytų – Ukrainos ar Vilnijos lenkai, persikėlę į ištuštėjusius možūrus ūkius. Čia ir atvyksta AK („Armija Krajowa“) kovojojas Michalas (Marcin Doročiński) buvo apdovanotas už geriausią vyrą vaidmeni). Po per Varšuvos sukilimą vokiečių išprievertautos ir nūžydutos žmonos mirties štame pauliukų krašte jis bando pradėti gyventi iš naujo. Atėjės perduoti jo akys nužudyto vokiečio žmonai paskutinės mirusiojo valios, Michalas lieka pas Ružą (Agnieszka Kulesza). Iš pradžių, kad padėtų jai išminuoći bulvių lauką, nes siaučia badas. Paskui, kad apgintų moterį nuo prievertautojų.

Smarzowski sujungia vesterną, melodramą, apmąstymus apie bėgo prigimti, bet pirmiausia „Rožė“ – tai meilės istorija. Tik panardinta į kraują, prievertą, nepakeliamą

skausmą, kurį gali numalšinti tik morfijus. Pasakojimas apie tai, kaip karas sunaikinti, tuščiaviduriai žmonės pradeda jausti ir patikti, kad meilė gali būti jų išsigelbėjimas.

Smarzowski filmą paverčia ir žiūrovų išbandymu – viena kraupiausiai filmo scenų – Ružos pris-

matyt, aktualesnis pasirodė Jerzy Skolimowskio „Essential Killing“, pernai rudenį pelnęs kelis Venecijos kino festivalio prizus, šiemet – beveik pusę Lenkijos kino akademijos „Auksinių erelių“, apkeliauojančių daugybę festivalių. Nelabai supratau, kodėl jis buvo ištrauktas į konkursą,

žiūrus („Mlyn i krzyż“). Režisierius siūlo tiesiog persikelti į Pieterio Bruegelio paveikslą „Keliai į Kalvariją“, susipažinti su šimtais jo personažų, suvoki laiką, kai dailininkas tapė šį kūrinį. Režisierius liko ištikimas ne vieno P. Bruegelio paveikslų idėjai, kurią susitikime po filmo Majewskis suformulavo taip: „Bruegelio kūriniuose kasdienybė užgožia mitinius įvykius. Kasdienybė mums visada yra svarbesnė, jis mus suryja, todėl ir nepamatome šalia vykstančių mitų.“ „Malūno ir kryžiaus“, be abejo, nebūtų be naujuų technologijų, bet būtent jų ir kruopščiai atkurtų išnykusio gyvenimo vaizdų (costiumų dailininkė Dorota Roqueplo (prizas už kostiumus) atkūrė ne tik senus audinius, bet ir to laikotarpio jų spalvas), susidūrimas, manau, didžiai dalimi ir lėmė filmo originalumą.

Diagnozuoti tikrovę

Vienas geriausiu festivalio filmu man buvo Grego Zgliński „Ißsprüsti“ („Wymyk“) apdovanotas tik už geriausią scenarijų, debiutą, antro plano moters vaidmenį. Ne tik „Ißsprüsti“ siužetas, bet ir pasakojimo intonacija, stilus ar net kai kurie kadrai (pvz., kai personažai visai kaip „Atsitsikinume“ vejas nuvienojant traukinį) priminė Krzysztofo Kieślowskio ir Krzysztofo Piesiewicza „Dekalogą“. Tai pasakojimas apie du brolius, kurie tapo tévo firmos bendrasavininkais, bet nesutaria nuo vaikystės. Norédamas pamokyti „teisingą“ broli, Alfredas (puikus Roberto Więckiewicza) nepadeda jam, kai Jurekas traukinyje ima ginti chuliganų užpultą merginą. Dvejones akimirka kainuoja broliui gyvybę. Po to nuo Alfredo nusisukis visi, jis paliks žmona. Tačiau „Ißsprüsti“ – tai pasakojimas ne tik apie kaltę, bet ir apie tai, ką reiškia gyventi su tuo jaumu, kai nebegali nieko pakeisti, o gyvenimas teiasi.

Filmų herojus – terorizmu kaltinamas musulmonas afganas (Vincent Gallo) pabėga iš CŽV kalėjimo, bando išgyventi žemos sukaustytoje Lenkijoje, ir žudo visus, pasitaikiusius jo kelyje. Filmas beveik nebylus – ekrane skamba tik personažo nugirstų pokalbių nuotropas. Po priėj kelelius metus taip pat Gdyneje matyto triumfališko Skolimowskio sugrįžimo į kiną – filmo „Keturios naktys su Ana“, „Essential Killing“ man pasirodė seklesnis ir nepaisant netikėtų siužeto posūkių, ne toks dramatiškas. Gal todėl, kad režisierius nesiūlo nei susitapantini su nuolat kadrė matomu personažu, nei jo pasmerkti ir bando išlikti objektivus išgyvenimo dramos stebėtojas. Iš čia, o ne tik iš personažą nuolat kaustantį speigo ir atsiranda filmo šaltumo išpūdis. Tačiau suprantu, kad „Essential Killing“ – universalus filmas, o metaforiškai jame parodytai giliai žmogaus viduje slypintys laisvés troškimis ir poreikis žudyti, ne vienam žūrovui, manau, gali tapti filosofinio kino pavyzdžiu.

Jano Komosa „Savižudžių kambarių“ („Sala samobójców“), matyt, žiuri pasirodė dar universalesnis, nes pasakojimą apie vaikiną, kuris pasmerkia save virtualiai tikrovei, negavęs meilės ir dėmesio iš amžinai užsiemiusi karjera tévu, ir dar iliustruoja animacijos interpalais, be abejo, supras kickvienas. Filmas buvo apdovanotas „Sidabriniai liūtai“, prizas už kostiumus ir garsą.

Trečiu pagal svarbą – Specialiuoju žiuri prizu apdovanotas vienas originaliausiai pastarųjų metų filmų – Lecho Majewskio „Malūnas ir kry-

nepagalvoja, kad jos gyvenimo būdas alina vaiką, kurį mergina, be abejo, myli. Agnieszka Tiksliai suvaidino šiuolaikinę nuolat skubančią, visko trokštančią ir drąsai visko besiūmančią, draugus ir pažiūstamus be jokios sąžinės graužianties išnaujančią, bet apie savo veiksmų pasekmes niekad nesusimastančią moterį. Nes tam, kad susimastytumei, reikia stabtelėti, apsižvalgyti aplink, o Ki tam visai neturi laiko.

„Ki“ priminė moralinio nerimo kiną ir vieną pirmųjų Agnieszko Holland filmų „Sekmadienio vaikai“. 8-ajame dešimtmetyje jauni lenkų režisieriai nusprendė diagnozuoti akivaizdžią savo visuomenės moralinę krizę, bet kartu ir įvardyti realybę, kurioje gyvena. Pasitelkdamu kitas išraiškos priemones ir kitokius herojus, „Ki“ ir kiti jaunū kūrėjai filmai paradoxašliai vėl įvardija realybę, kurioje gyvena nauja, po „Solidarumo“ pergalės užaugusi karta. Ir tai man atrodo pagrindinis lenkų kino pranašumas.

Meistriškumo pamokos

Mano požiūri į kiną ir jo vertibes didžiai dalimi suformavo Andrzejus Wajdos, Andrzejus Munko, Wojciechus Haso, Krzysztof Zanussi, Krzysztof Kieslowski, Agnieszko Holland filmai ir lenkų kino spauda. Filmus (žinoma, ne vius) buvo galima pamatyti net gūdžiausiais sovietmečio metais. Todėl kelionė į Gdynę, lenkų vaidybinių filmų festivalių tampa ir savotiška piligrimystė į tikro, ambicingo kino pasaulį, kuris, deja, aplink mus traukiasi lyg šagrenės oda, užleisdamas vietą patraukliems, bet ir gama paviršutiniškiems filmams. Festivalyje ypač svarbi visuotinio suinteresuotumo nacionaliniu kinu atmosfera. Neslėpsi, kad stovėdama ligose eilėse prie kino salių klausydavausi, ką kalba kiti laukiantieji. Todėl lenkų kinui gal net labiau pavydžiu suinteresuotų žūrovų.

Už tokios piligrimystės galimybę dėkoju Lenkų kultūros institutui Vilniuje ir vilniuosi, kad panašiai mūsų kelionė suvokė ir daug jaunesnės jos dalyvės.

Didžiuju lenkų kino meistrų suformuoti meistriškumo kriterijai, laime, Gdyneje vis dar gerbiami. Atnaujinta festivalio formulė tai patvirtino. Panašią nuostatą išgirdau ir iš naujo festivalio meninio direktoriaus Michał Chaciński lūpų. Jis vedė vieną įsimintiniausiu šiuo metu festivalio naujovių – meistriškumo pamokas. Klasikams Andrzejui Wajdai, Januszui Morgensternui, Krzysztofui Zanussi ir Agnieszko Holland buvo pasiūlyta per 60 minucių išanalizuoti vieną savo filmo sceną. Susitikimai su jais tapo ne tik režisūros meistriškumo, bet ir bekompromisio požiūrio į kiną ir jo galimybes kalbėti apie žmogų ir beseikičiantį pasaulį pamokomis. Šiuolaikiniams kinui tokiai pamokų stinga labiausiai.

„Essential Killing“

minimai apie sovietų karius, Prūsijos miesteliu gatvėje masiškai prievertaujančius moteris ir mergaites. Filmo herojai iš pradžių, regis, neturi iliuzijų, kad kas nors pasikeis. Bet net jei ir negali užbraukti praeities, jie bando sukurti aplink save tik jiems priklausančią erdvę. Todėl Michalas užminuoja prieigą prie namų. Gindamas Ružą, jos dukterį ir kaimynę nuo vagių ir prievertaujotų gaujų, globojamas saugumiečio (su juo Michalą taip pat anksčiau buvo suvedęs karas), herojus taip pat peržengia ribą – užkapoja užpuolikus kirviu. Si scena – viena dinamiškiausiai labiau epinio pasakojimo ritmu sukurtame filme. Žydės – tarsi Michalo atsakas į sau-gumiečio pasiūlymą bendradarbiauti ir ištinti iš bylos „itartiną“ AK praeitį. Po to Michalo laukia tik kalėjimas, kankinimai, Sibiras. Iš ten jis grįš 1956-aisiais, kai iš Mozūrų į Vokietiją važiuos traukiniai su paskutiniais vietus gyventojais. Ružos ūkyje iškūrė kadaise nuo gaujų Michalo ginti atvykėliai iš Vilniaus krašto. Iš visko sprendžiant, jų kialiliū ūkis klesti. Tokių kaip Michalas jie paprasčiausiai nesuprantą. Pasutinė scena, kai iš Sibiro grįžęs Michalas išsiveda jo sulaukius Ružos dukterį į platu pasauli, kur jų niekas nelaukia, dviprasmis. Ji parýskina, man regis, režisieriu išvarbi filmo mintį apie tai, iš kur randasi šiuolaikinės Lenkijos problemas ir susipriešinimai.

„Rožė“ – labai paveikus filmas, bet kad suprastumei jo prasmes, turėtų būti žinoti istoriją, juolab kad Smarzowski bene pirmasis rodo, kas iš tikrujų pokario metais yra „atgautose žemėse“. (Neabejuju, kad panašu filmą būtų galima sukurti ir apie Kuršių nerijos, ir apie Mažosios Lietuvos gyventojus.) Kitą vertus, net ir atsieta nuo konkretių istorinių įvykių, „Rožė“ negali nejaudinti, nes pasakojimas apie dviem visko netekusius žmonių sutarėjimą visada bus aktualus.

Universalūs ar tiesiog paprastesni?

Tarptautiniam žiuri svarbesnis ir,

Dalelė savęs

Krësle prie televizoriaus

Kino kūrėjai vis dažniau kvečia mus peržengti pasakojimo, vaizduotės, psichikos ir net tapatybės ribas. Davidas Lynchas tai daro nuosekliai, atskleisdamas vis naujus, iš pirmo žvilgsnio nematomus tikrovės sluoksnius. Tarsi jis teigtų, kad tikrovė yra ne tik begalinė, bet kartu ir daugiauprasmė. Jo filmuose ir asmenybių, ir tikrovės persikūnijimai tokie realūs, kad priverčia keist požiūrį į save ir pasaulį. Panašiai vyksta ir su kinu. Po kiekvieno Lynchio filmo paaiškėja, kad kino erdvė ir vėl išsiplėtė, kad filmus gali-

tas kino teatruose. Lynchą dažniau pamatysi televizijos ekrane pasakojant apie meditaciją ir visokias neįtikimas teorijas nei balbant apie filmus. Matyt, jų dar teks palaukti. Belaukiant galima prisiminti ir „Vidaus imperiją“ – ji tikrai nepaseno, nebent tapo aiškesnė, suprantamessnė. Filmo herojė, kurią suvaidino Laura Dern, turi dvi tapatybes ar du įsikūnijimus – aktoriės ir prostitutės. Ji bando išgyventi pasaulyje, kuris žiaurus ir negailestingas, nesvarbu, ar tai būtų Holivudas, ar tolimoji Rytų Europa. Ji kenčia, išgy-

o kai kurios scenos buvo parašytos filmavimo išvakarėse. Bet tai – pernelyg logiškas paaiškinimas, todėl filmui jis netinka, nes „Vidaus imperija“ savaime yra kino hipnozės seansas.

„Vidaus imperiją“ Lynchas kūrė Los Andžele ir Lodžėje. Pastarasis miestas jis sužavėjo iškart. Kartu su vieno kino festivalio steigėju Lynchas planavo atgaivinti Lodžės kino paviljonus, statyti didžiulį kino centrą. Projektas buvo toks originalus, kad miesto valdžiai jis pasirodė neįgyvendinamas.

Lenkų režisierius Janas Hryniakas taip pat turi daug neįgyvendintų projektų. Ir labai gerą humorą jausmą. Sekmadienį, prieš „Vidaus imperiją“, LTV parodys jo 2010 m. filmą „Triukas“ (19 d. 21.15). Vis dar prisimenantį Juliuszo Mačulskio „Va bank“ iškart supras, kad Hryniakas kuria ne tik komedią apie dievų inteligentų pabėgių iš kalėjimo. Talentingas dolerių padirbinėtojas Markas ir kameruoje profesoriumi vadinas Vitekas, atsiskirtinai įpainioti į valstybės lygio skandalą, nusprenzdžia sužaisti savo va bank ir atsilyginti išdavikams už praeities skriaudus. Kerštas, kaip žinote, skaniausias tuomet, kai atvėsta. Filme bus ne tik keršto ir meilės, bet ir pilkokame lietuviškame peizaže atpažįstamų politikos, žvalgybos intrigų bei papročių.

„Triukas“ vaidina neįtikimai talentingi lenkų aktoriai Piotras Adamczykas, Andrzejus Chyra, Robertas Więckiewiczius, Marianas Dziędzielis, Bartłomiejus Topa, Erykas Lubosas ir Karolina Gruszka, kuri, beje, filmavosi ir „Vidaus imperijoje“. Kai 1978 m. ekranuose pasirodė

vena beprotišką meilę, bijo.

Lynchas nesistengia visko paaiškinti, palengvinti žiūrovo dalią. Bet kai pasiduodi jo iš pirmo žvilgsnio iracionaliamai vaizdų ir personažų chaosui, staiga pasijunti tame kitame išmatavime, kur viskas išgyja naują prasmę. Ir trumpo metražo 2002 m. Lynch filmo apie triušius fragmentai, ir ribos, kurias filme akivaizdžiai sugriauna kiekvieno iš mūsų „vidaus imperiją“. Žinoma, tai galima paaiškinti ir aplinkybe, kad Lynchas kūrė filmą be scenarijaus,

gruzinų režisierės Lanos Gogoberidžės filmas „Keletas interviu asmeniniais klausimais“ (LTV2, šyvaker,

„Keletas interviu asmeniniais klausimais“

17 d. 19.05), net ir gerokai šiuo pozūriu atsilikę sovietų kritikai prabilo apie feministinį kiną. Filmo herojė Sofiko (Sofiko Čiaureli) yra žurnalistė. Ji dirba laikraščio laisvą skyriuje ir nuolat skubia pas žmones, kurie tikisi, kad redakcija gali padėti išspręsti jų problemas. Sofiko susitikimai su reportažu herojėmis – unikalii 8-ojo dešimtmecio moterų ir jų požiūrio į meilę, darbą, šeimą galerijo. Tai – tarsi atskirios novelės, pasakojančios moterų likimus.

Susitikimai padeda Sofiko geriau suprasti save ir savo problemas, skausmingai besiklostančius santykius su vyru, kuris jai nuolat priešauja, kad žmona pernelyg daug laiko skiria darbui ir svetimiems. Svarbių vietų filme užima ir Sofiko vaikystės trauma – jos motina buvo represuota, mergaitę užaugino tetos.

L. Gogoberidžė (gim. 1928) yra

sakiusi, kad kine bando tyrinėti,

kaip laikas ir būdingiausi jo bruožai veikia moters psychologiją, elgesį. Pirma savarankiškai filmą di-

plomouta filologė sukūrė 7-ojo dešimtmecio pradžioje, paskutinį – 1992-aisiais. Kiną jai užgožė politika. Zviado Gamsachurdijos valdymo metais režisierė feministė negalėjo taikytis su patriarchalinėmis valdančiųjų nacionalistų pažiūromis. 1996 m. L. Gogoberidžė tapo Gruzijos parlamento daugumos lydere, po 1999-ųjų kelerius metus dirbo Gruzijos atstove ES. 2010 m. L. Gogoberidžė atsisakė ordino, kurį jai turėjo įteikti Michailas Saakašvilis.

Susan Monford 2008 m. filmas „Koljos nebuvo“ (LNK, 18 d. 21 val.) – apie stiprią moterį, kuri su žiauriu vyru ir vaikais gyvena prabangiam priesmetyje. Kartą Dela (Kim Basinger) tampa žmogžudystės liudininkė, todėl yra priversta ieškoti būdų, kaip apsiginti nuo keturių žudikų. Karen Moncrieff 2006 m. drama „Nagyva mergina“ (LTV, šyvaker, 17 d. 22.45) pasakoja apie penkias moteris, kurias sukrėtė jaunos merginos mirtis. Filmas susideda iš penkių dalių: „Motina“, „Sesuo“, „Užsienietė“, „Sutuoktinė“ ir „Nagyva mergina“. Iš tikrujų tai filmas apie moteriškumo esmę. Režisierė įkvėpė asmeninė patirtis. Ji buvo prisiekusioji jaunos prostitutės teisme. Išklausius skirtingų liudininkų, Monford požiūris į teismamą iš esmės pasikeitė. Ji pamatė priešais save jauną ir nelaimingą motiną. Tada ir panoro sukurti filmą apie tai, kaip pačios to nesuvokdamos kenčia moterys. Kiekviena iš filmo herojų iš dalies ir yra „nagyva mergina“, nes dažnai būtinybė priimti svarbius sprendimus šioje visuomenėje priverčia moterį užmušti dalelę savęs.

Jūsų –

JONAS ŪBIS

„Vidaus imperija“

ma kurti, nuolat ižengiant į vis naujus jos išmatavimus. Lynchas eksperimentuoja su tuo, kas yra kino esmė, jo materija. Man atrodo, kad didžiąja jos dalį sudaro mūsų, t. y. žiūrovų pasąmonė. Lynchas yra tikras iliuzionistas. Jis žaidžia su pasąmone ir kartu nuolat perkuria tikrovę, laiką, erdvę. Gal todėl jo filmai bemat po gabalėli įsnešiojami į kitus – paprastesnius ir įprastesnius.

2006 m. jo sukurtą „Vidaus imperiją“ (LTV, 19 d. 23 val.) – vis dar naujausias režisieriaus filmas, rody-

vena beprotišką meilę, bijo.

Lynchas nesistengia visko paaiškinti, palengvinti žiūrovo dalią. Bet kai pasiduodi jo iš pirmo žvilgsnio iracionaliamai vaizdų ir personažų chaosui, staiga pasijunti tame kitame išmatavime, kur viskas išgyja naują prasmę. Ir trumpo metražo 2002 m. Lynch filmo apie triušius fragmentai, ir ribos, kurias filme akivaizdžiai sugriauna kiekvieno iš mūsų „vidaus imperiją“. Žinoma, tai galima paaiškinti ir aplinkybe, kad Lynchas kūrė filmą be scenarijaus,

„Vidaus imperija“

Komedija apie terorizmą

Nauji filmai – „Keturi liūtai“

Monika Gimbutaitė

Christopherio Morriso filmas „Keturi liūtai“ („Four Lions“, Didžioji Britanija, 2010) neatitinkia politinio korektiškumo standartų. Terorizmas yra iš tų temų, kurios tabu saraše užima pirmąsias pozicijas. Apie jį kalbėti rekomenduočiai atsargiai, tinkamu tonu ir tinkamomis aplinkybėmis, geriausia ne per daug, tačiau pabrėžtina dramatiškai. Sukurti juodojo humoru komediją apie terorizmą reiškia peržengti visas ribas.

Keli Anglojoje gyvenantys musulmonai nusprendžia imtis misionieriškos veiklos ir skelbtį džihadą. Akys dega aistra ir noru, tačiau žinių apie ginklus, bombas, žvalgybą bei kitus svarbius terorizmo aspektus jiems akivaizdžiai trūksta – čia nepadės nei pratybos Pakistane, nei

ilgai planuojama operacija, lydima begalinį ginčą ir nesutarimą.

Tiesa, būsimieji teroristai gerai nežino, ką ir kaip turėtų daryti, tačiau klausimo „kodėl“ nekelia. Personai nekenčia Vakarų civilizacijos, jiems įkūnijančios visą pasaulio blogij ir supuvimą, nors patys mielei džiaugiasi jos malonumais, naujodasis privilegijomis, o tarpusavyje kalba angliskai. Jie sako ginantys savo kultūrą, nors atsisako dalies atgyvenusių tradicijų ir papročių. Galų gale jie vadovaujasi logika „kaip šauksi – taip atsiliape“ ir jaučiasi turį teisę elgtis kaip teroristai, jei aplinkiniai juos tokiai laiko.

Kad ir kokie juokingi atrodytu motyvai, „liūtai“ savo misiją vertina labai rimtais. Tačiau stabdo, o kartu ir priekin juos veda kvailumas bei nesugebėjimas susikalbė-

„Keturi liūtai“

ti. Kiekvienoje sudėtingesnėje situacijoje jie klausia neformalaus lyderio, ką turėtų daryti. Šis yra kiek protingesnis, todėl atsako, kartais net paaiškina. Jei tinkamo paaiškinimo neturi, kalba apie Dievo valią ir liepia klausytis jo balso. Suvočiamas, kad nė velnio nežino, ką i-

dėl ko daro, visus juos aplankys per vėlai.

Kurti komediją apie terorizmą akivaizdžiai rizikinga. Be giliai kirbančios baimės tapti radikalų taičiniu (juosta puikiai įrodė, jog svarbių motyvų jiems nereikia), būti nepripažintiems ir nesuprastiems festivalių ir kino kritikų, kūrėjai susiduria su dar viena kliūtimi – žiūrovai bijo juoktis iš terorizmo, net jei filmo teroristai – tik saujelė priekvaišų, filmuojančių vaizdo klipus su žaisliniais šautuvas rankose ir kalbančiu apie „Liūtų karalių“, kai nori pagrįsti savo kovą su Vakarais ir kapitalizmu. Aršios diskusijos ir siūlymai boikotuoti filmą vis nerimssta. Tikriausiai tai neišvengiama, gal net pateisinama. Juk juokinga būna tol, kol nепasidaro baisu.

Aštros satyra apie visuomenę ir jos problemas dažnai būna skausminga, tačiau niekas negali paneigtį jos indikatoriaus, išryškinančio kreivą šleivą realybę, reikšmęs. „Keturi liūtai“ visų pirma šai posisi iš kvailumo – didžiausios žmonijos ligos, păsireiškiančios daugybe formų ir pavidalų. Terorizmas tik vienas iš jų.

Parodos	Nacionalinė dailės galerija Konstitucijos pr. 22 XX a. Lietuvos dailės ekspozicija Paroda „Paminklai, kurių nėra. Pasivaikščiojimai po Vilnių“ „Portretai. Jim Dine fotografijos“ Vilniaus paveikslų galerija Didžioji g. 4 Chodkevičių rūmų klasicistiniai interjerai Lietuvos dailė XVI–XIX a. Jurgio Baltrušaičio memorialiniai baldai nuo 17 d. – paroda „Justinas Vienožinskis. Gyvenimas, paskirtas menui“ Taikomosios dailės muziejus Arsenalo g. 3 A Mados paroda „Art Deco stilis (1918–1939)“ iš Aleksandro Vasiljevo kolekcijos Paroda „Karalienės Viktorijos laikų mada 1830–1900 m.“ iš Aleksandro Vasiljevo kolekcijos Paroda „Gotika. Renesansas. Barokas – Valdovų rūmų interjero vertybės“ Paroda „Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmų radiniai“ Lietuvos nacionalinis muziejus Naujasis arsenatas Arsenalo g. 1 Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės istorija Lietuva carų valdžioje Lietuvos valstiečių būties kultūra Kryždirbystė Paroda „Kazio ir Gabrielės Varnelii dovana“ Paroda „Lietuvos laisvės diplomatų archyvai“ Paroda „Sugrįžimas“ Senasis arsenatas Arsenalo g. 3 Lietuvos proistorė Kazio Varnelio namai-muziejus Didžioji g. 26 K. Varnelio kūrybos ir kolekcijos ekspozicija <i>Lankymas antradienį–šeštadienį iš anksto susitarus tel. 279 16 44</i> Bažnytinio paveldo muziejus Šv. Mykolo g. 9 Bažnytinio paveldo muziejaus ekspozicija Paroda „Introibo ad altare Dei: Lietuvos krikščioniškių konfesijų raštijos paveldas“ „Lietuvos aidos“ galerija Žemaitijos g. 11 iki 23 d. – Vlado Urbanavičiaus paroda „Geležinė skulptūra“ LDS galerija „Kairė–dešinė“ Latako g. 3 iki 23 d. – Kęstučio Grigaliūno meninis projektas-instalacija „1941“ iki 18 d. – Lauros Grybkauskaitės paroda „Ritualai“ Galerija „Vartai“ Vilniaus g. 39 Ugniaus Gulgudos paroda „Arkos“ galerija Aušros Vartų g. 7 iki 18 d. – JAV lietuvių dailininkų darbų paroda „Lietuvai – su meile“ Tapybos paroda „Vilniaus peizažas“ Paroda „Iš mano kišenės – 11“. „Šaukštasis“ Vilniaus fotografijos galerija Stiklių g. 4 iki 25 d. – Pettendi Szabo Peterio (Vengrija) fotografijų paroda „Fonas. Ar esi buvęs Budapešte?“ „Prospekt“ fotografijos galerija Gedimino pr. 43 iki 18 d. – Vito Luckaus fotografijų paroda „Baltame fone“ Šv. Jono gatvės galerija Šv. Jono g. 11 iki 24 d. – Martyno Gaubo, Dainiaus	Galerija „Kunstkamera“ Ligoninės g. 4 Akvilės Zavišaitės paroda Menų spaustuvė Šiltadaržio g. 6 iki 18 d. – Lietuvos mokiniai dailės olimpiados dalyviai kūrinių paroda Galerija „Meno niša“ J. Basanavičiaus g. 1/13 Mildos Gailiūtės tapybos paroda „Užsaldyt“ Marijos ir Jurgio Šlapelių muziejus Pilies g. 40 Stasio Paskevičiaus fotografijų paroda „Menininkų portretai“ iki 21 d. – Vitos Morkūnienės fotografijų paroda „Stabtelėjimai“ Teatro, muzikos ir kino muziejus Vilniaus g. 41 Priit Pajos (Estija) tapybos darbų paroda iš ciklo „Menas senuosiuoje Lietuvos dvaruose 2011“ Galerija AV17 Aušros Vartų g. 17 Nerijaus Ermino paroda „Incubatio“ Savicko paveikslų galerija Trakų g. 7 Savicko galerijos kolekcija Studija–galerija „D’Arijaus papuošalai“ Dominikonų g. 7/20 iki 18 d. – Natalie Levkovskos tapyba „Juškų Gallery“ B. Radvilaitės g. 6 B Paroda „Lietuvių tapybos tradicija“ „Užupio meno inkubatorius“ Užupio g. 2 Paroda „Tikrieji namai“ Galerija „Znad Wilii“ Išganytojo g. 2 / Bokšto g. 4 Tapybos paroda „Miłosz jkvépti“ Lenkų institutas nuo 17 d. K. Sirvydo skvere – paroda „Lenkų kino aktorės“ Vilniaus universiteto biblioteka Universiteto g. 3 iki 18 d. – paroda „Zimbabvės skulptūros meistrų“ Rašytojų klubas K. Sirvydo g. 6 Juozo Šalkausko fotografijų paroda „Mūzos palystė. Poezijos pavasariai“ Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus Tolerancijos centras Naugarduko g. 10/2 Vaizdo ir garso paroda „Akimirka su Jung Vilne. Iš muziejaus fondų“ Paroda „Alfredas Dreyfusas: kova už teisingumą“ Vilniaus Gedimino technikos universiteto „Galerija A“ Saulėtekio al. 14 Jurgos Lazdanienės tapybos ir kolijažų paroda Lietuvos technikos biblioteka Šv. Ignato 6 Justinos Puidokaitės tapyba Fotografijų paroda „Laisvės vardas – Lietuva“ iki 23 d. – paroda „Gyvenimo spalvos“ Lietuvos medicinos biblioteka Kaštonų g. 7 Stanislavos Valančiuvičienės rankdarbių paroda Gražinos Kamblevičiūtės akvarelės ir piešinių paroda „EKO“ Pylimo galerija Pylimo g. 30 XX a. antrosios pusės – XXI a. pradžios modernioji lietuvių tapyba	Nacionalinis M. K. Čiurlionio dailės muziejaus skelbia lauko terasos (35 kv. m) viešą nuomas konkursą kavinei įrengti. Nuomojama Kauno M. Žilinsko dailės galerijos prieigose (Nepriklausomybės a. 12) esanti terasa. Minimali 1 kv. m nuomas kaina – 5 litai nuomas sutarties trukmė – 5 metai. Pasiūlymą pateikti užklijuotame voke per 10 d. nuo skelbimo pasirodymo dienos, iki kitos dienos 10 val. i muziejaus raštinė (kab. 105), V. Putvinskio g. Nr. 55, Kaune. Dėl išsamesnės informacijos kreipkitės telefonu 8614 67102 arba el. paštu mck.arturas@zebra.lt
		„7md“ rekomenduoja Dailė Kęstučio Grigaliūno meninis projektas-instalacija „1941“ Vilniaus grafikos meno centro galerijoje „Kairė–dešinė“ (Latako g. 3, Vilnius) ir toliau atkakliai ieško prasmės tyrinėdamas laiką (praeinančio iš skaudaus – kuris nepraeina) psychologiniu aspektu. Menininkas dirba nukentėjusi nuo sovietinių represijų žmonių portretinėmis nuotraukomis, surinktomis iš Lietuvos ypatingojo archyvo. Projektas veikia iki birželio 23 d. Galerija dirba antradienį–penktadienį 11–18 val., šeštadienį 11–15 val. Kęstutis Grigaliūnas. Instalacijos „1941“ fragmentas. 2011 m. Ne tokia gili ir skaudži, tačiau verta verta dėmesio – mažosios plastikos Nerijaus Ermino paroda „Incubatio“ galerijoje AV17 (Aušros Vartų g. 17, Vilnius). Čia skulptorius gintarą traktuoją kaip magišką kristalą, ritualinį objektą ir kuria iš jo fantasy tipo mašinerijas. Paroda veikia iki liepos 3 d. Galerija dirba pirmadienį–šeštadienį 10–19 val. Kinė Birželio 17, 18 d. „Skalvijos“ kino centre svečiuosis iš Izraelio kilęs palestiniečių kino režisierius Kamalas Aljafari. Bus rodomi du jo filmai „Stogas“ (2006) ir „Atminties uostas“ (2009), kuriuos pats autorius ir priestatys. Birželio 18 d. kviečiame į „Tebūnė naktis!“ seansus „Pasakoje“ ir „Skalvijoje“. Lietuvos medicinos ir farmacijos istorijos muziejus Rotušės a. 13 „Sugrįžimai“ (skirta išeivijų rašytojų kultūriam gyvenimui Vokietijoje ir Austrijoje 1944–1950 metais) „Motiejui Valančiui – 210“ „Gabrielė Petkevičaitė-Bitė: rašytoja, pedagogė, politikė (1861–1943)“ „Iš gyvenimo į knygą“ (Vytautui Sirijos Girai – 100) „Man patiko tik vandenys gilūs...“ (Vytautui Mačerniui – 90) Keramikos muziejus Rotušės a. 15 VDA Kauno dailės fakulteto Keramikos katedros studentų baigiamųjų darbų paroda Kauno fotografinės galerijos Rotušės a. 1 / Vilniaus g. 2 Pietų Korėjos Šiuolaikinio meno paroda „Namuose – kelyje“ Menininkų namai V. Putvinskio g. 56 Petro Palilionio fotografijų paroda „Vardai ir veidai“ Lietuvos mokiniai dailės olimpiados Kauno miesto turo kūrybinių darbų paroda „M.K. Čiurlionis – nuo tradicijų iki modernizmo“ Kauno apskrities viešoji biblioteka Radastų g. 2 iki 18 d. – Olego Karavajevio dailės studijos tapybos paroda „Iškililiaus tarpukario kauniečių“ Galerija „Aukso pjūvis“ K. Donelaičio g. 62 / V. Putvinskio g. 53 Reginos Rinkevičienės autorinių papuošalų paroda „Tau, Mama“ iki 24 d. – Bonaventūro Šalčio tapybos paroda „Prie ateities“ Viktoro Dailidėno paroda „Sluoksnių“ Virginijos Uždavinienės kūrybos paroda	

Šiaurės Lietuvos kolegija	K.I. Galczyński „ŽALIOJO ŽASINÉLIO TEATRAS“. Rež. ir dail. – A. Mikutis
Tilžės g. 22	22 d. 18, 20 val. – „NAKTIS PRIEŠ DIENĄ“ (asociacijos „Agnus OK“ projektas)
Lauros Guokės grafika	Mažoji salė
Šiaulių universiteto Menų fakulteto grafikos specialybės diplomantų B. Daktaraitės, V. Kundrotienės ir V. Stiopinaitės grafika	18, 19 d. 12 val. – „AUKSO OBELELĖ, VYNO ŠULINÉLIS“ (pagal lietuvių liaudies pasaką). Scenarijus aut. ir rež. – R. Driežis
PANEVĖŽYS	„Menų spaustuvė“
Dailės galerija	„Tebūnė naktis!“: Istorijos iš menų spaustuvės
Respublikos g. 3	18 d. 19 val. „Juodojoje salėje“ – K. Binkio „SPARNUOTAS MATAS“. Rež. – A. Giniotis (teatras „Atviras ratas“)
Žemaitijos dailininkų sajungos paroda „Pajūrio Allegro“	19 val. „Kišeninėje salėje“ – „ŠVENTĖ“. Choreogr. – R. Butkus (programa „Atvira erdvė“)
Fotografijos galerija	20 val. „Stiklineje salėje šalia Infotekos – „KŪNO ISTORIJOS“
Vasario 16-osios g. 11	21 val. – „ISTORIJOS IŠ RŪSIO“. Geriausią istorijų konkursą. Moderuoja V. Jauniškis
iki 19 d. – Uvés Abramovskio (Liunenas, Vokietija) fotografijų paroda „Atrastasis Uvés pasaulis“	22 val. „Kišeninėje salėje“ – V. Bareikio koncertas „Klounai irgi kartais verkia“
Panevėžio kraštotoyros muziejus	23 val. Menų spaustuvės kieme – PREMJERA! „MANO Miestas“ („Stalo teatras“)
Vasario 16-osios g. 23	24 val. Menų spaustuvės kieme – „SKYLÉS IR DULKÉS“. Autorius ir atlikėjas – B. Šarka
Paroda „G. Petkevičaitė-Bitė: kilni pareiga kilti ir kelti“	KAUNAS
DRUSKININKAI	Kauno mažasis teatras
M.K. Čiurlionio memorialinis muziejus	17 d. 19 val. – PREMJERA! G. Burke „GAGARINO GATVĖ“. Rež. – V. Balsys
M.K. Čiurlionio g. 35	Kauno valstybinis lėlių teatras
Algimanto Švėgždos (1941–1996) tapybos paroda „Santarvėje su gamta ir savimi“	18 d. 12 val. – „UMA-UMA“. Rež. – A. Žiurauskas
V.K. Jonyno galerija	19 d. 12 val. – „GULBĖ – KARALIAUS PATI“. Rež. – N. Indriūnaitė
M.K. Čiurlionio g. 41	
Danduolės Stončiaus-Kuolo (JAV) grafikos darbų paroda „Leškojimai ir atradimai“	Koncertai
Paroda „V.K. Jonynas pasaulio meridianuose: grafika, tapyba, vitražai, skulptūra“	VILNIUS
PALANGA	Raštojų klubas
Palangos gintaro muziejus	22 d. 17.30 – leidėjo, literatūrologo V. Gužausko jubiliejinis vakaras „Neatitverk manęs nuo rūpeščių...“ Vacare dalyvauja literatūrologai E. Balutiytė, A. Kalėda, B. Kumpkiénės aukletinių koncertas „Čiurlionio šviesos pakylėtai...“ Dalyvauja E. Andriuškevičiutė, B. Bartulis, G. Sutkutė, A. Šešelytė, S. Berezinaitė, M. Mašanauskaitė, K. Pancernaitė, M. Šernius, B. Jurkonytė, I. Liukaitė
Výtauto g. 17	18, 19 d. nuo 16 val. Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje – „Varas popietės muzika“. Karilionu skambina G. Kuprevičius
Gintaro ekspozicija	
Istorinių rūmų interjerų ekspozicija	Vakarai
M. Mažvydo bibliotekos vasaros skaitykla	VILNIUS
Výtauto g. 72	Raštojų klubas
Grupės „Devyni vėjai“ tapybos darbų paroda „Akimirkos“	22 d. 17.30 – leidėjo, literatūrologo V. Gužausko jubiliejinis vakaras „Neatitverk manęs nuo rūpeščių...“ Vacare dalyvauja literatūrologai E. Balutiytė, A. Kalėda, B. Kumpkiénės aukletinių koncertas „Čiurlionio šviesos pakylėtai...“ Dalyvauja E. Andriuškevičiutė, B. Bartulis, G. Sutkutė, A. Šešelytė, S. Berezinaitė, M. Mašanauskaitė, K. Pancernaitė, M. Šernius, B. Jurkonytė, I. Liukaitė
JUODKRANTĖ	Vilniaus mokytojų namai
Miniatūrų muziejus	17 d. 19 val. Kiemelyje – grupės „Arbata“ koncertas ir naujo albumo „Sos“ pristatymas. Dalyvauja grupės „Arbata“, „Liūdni slibinai“, „Atika“, „IR“ Projektas „Pietų muzika gyvai“ Vilniaus S. Moniuškos skverelyje
L. Rézos g. 3	17 d. 12 val. – V. Kazlauskas (dainuojamoji poezija)
Gražinos Vitartaitės tapybos paroda „Kuršių nerija“	20 d. 12 val. – grupė „Sen Svaja“
NIDA	Prancūzų kultūros centras
Savicko paveikslų galerija	20 d. 18 val. – S. Gacono paskaita „Brolystės respublika. Moralinis horizontas ir solidumas XIX amžiaus Prancūzijoje“
Kopų g. 2 / Taikos g. 17	21 d. 18 val. – A. Beinoriaus paskaita „Budistinė brolybės samprata: psychologiniai ir filosofiniai aspektai“
Galerijos kolekcija „Nida 2011“	22 d. 18 val. – A. Massono paskaita „Santykiai tarp kartų ir socialinės gerovės valstybės ateitis: laisvė, lygybė ar brolystė?“
TRAKAI	PALANGA
Užutrakio dvaro sodybos rūmai	Kultūros centras „Ramybė“
Užutrakio g. 17	17 d. 20 val. – „2 vyrai. 1 tiesa“ („Domino“ teatras)
nuo 18 d. – projekto „Menamos istorijos“ paroda, skirta Édouardo François André (1840–1911) mirties šimtmeciui	17 d. 22 val. – D. Razauskos koncertas. „Baltų lankų“ naujujų knygų pristatymas. Literatūros viktorina. Bardų naktinėjimai
DUSETOS	18 d. 20 val. – grupės „el Fuego“ naujojo albumo „žodžiai gyvenimui“ pristatymas.
Dailės galerija	18 d. 22.30 – diskusija „Visuomenė, politika, žiniasklaida, – kas užsako muziką?“ Politinė viktorina ir socialiai atsakinga muzika.
K. Būgos g. 31a	Dalyvauja R. Valatka ir T. Viluckas
Romualdo Inčirausko kūrybos paroda	24 d. 20 val. – A. Piazzollos tango opera „Maria de Buenos Aires“. Dalyvauja dainininkai E. Sašenka, E. Chrebtovas, aktorius A. Paulavičius
Spektakliai	
VILNIUS	
Nacionalinis operos ir baletų teatras	
19 d. 18.30 – G. Bizet „KARMEN“. Dir. – R. Šervenikas	
22 d. 18.30 – J. Strausso „VIENOS KRAUJAS“. Dir. – J. Geniušas	
Valstybinis jaunimo teatras	
18 d. 20 val. – M. Norman „LABANAKT, MAMA“. Režisieriai A. Latėnas, G. Storpiškis (Salė 99)	
Vilniaus teatras „Lélė“	
18 d. 23 val. – „Tebūnė naktis“!	

Bibliografinės žinios

MENAS

Elena Kniukšaitė : [tapybos darbų albumas / sudarytoja Eglė Mickutė ; teksto autorė Ramutė Rachlevičiūtė ; vertė UAB "Iduna"]. – Kaunas : Eglės galerija [i.e. Artrema], 2010 (Kaunas : Artrema). – 135, [1] p. : iliustr. – Gretut. tekstas liet., angl. – Tiražas [2000] egz. – ISBN 978-609-95232-0-0 (jr.)

GROŽINĖ LITERATŪRA. LITERATŪROS MOKSLAS

Aš numiriau vakar : [romanas] / Aleksandra Marinina ; iš rusų kalbos vertė Jurgis Gimberis. – Kaunas : Jotema, [2011] (Vilnius : BALTO print/Logotipas). – 413, [1] p. – Tiražas [2500] egz. – ISBN 978-9955-13-288-2 (jr.)

Atgarsiai : Kauno Dainavos poezijos švenčių "Po rudenėjančiu dangum" eileraščių rinktinė / Kauno pilietinės bendruomenės centras "Dainava"; [sudarytoja Irena Žurumskienė]. – Kaunas : Kūrybinės raiškos asociacija "Kauno branduma" : Kauno pilietinės bendruomenės centras "Dainava", 2011 (Kaunas : Morkūnas ir Ko). – 215, [1] p. : iliustr. – Tiražas 500 egz. – ISBN 978-609-95298-0-6 (jr.)

Baltic memory : processes of modernisation in Lithuanian, Latvian and Estonian literature of the Soviet period : [collection of academic articles] / Institute of Lithuanian Literature and Folklore ; edited by Elena Baliutytė, Donata Mitaitė ; [translators leva Burčika, Sandra Meškova, Lauma Lapa ... [et al.]. – Vilnius : Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2011 (Vilnius : Petro ofsetas). – 243, [1] p. – Santr. liet. – Tiražas [500] egz. – ISBN 978-609-425-042-2

Deksteris. Netikėti jausmai : [kriminalinis romanas] / Jeff Lindsay ; iš anglų kalbos vertė Albinas Šorys. – Vilnius : Metodika, 2011 ([Vilnius] : Vilcolora). – 279, [1] p. – Tiražas [1500] egz. – ISBN 978-609-444-019-9

Deksteris. Tamsūs sapnai : [kriminalinis romanas] / Jeff Lindsay ; iš anglų kalbos vertė Ignė Norvaišaitė-Aleliūnienė. – Vilnius : Metodika, 2011 ([Vilnius] : Vilcolora). – 271, [1] p. – Tiražas [1500] egz. – ISBN 978-609-444-017-5

Eileraščiai / Rimutė Jonikaitienė. – [Kaunas : Palmarium], 2010 (Kaunas : Palmarium). – 52 p. – Tiražas [300] egz. – ISBN 978-9955-9699-9-0

Einu per žemę : [eileraščiai] / Irena Garbenčiutė-Damaševičienė ; [kniga iliustruota autorės rankdarbių nuotraukomis]. – Kaunas : Naujasis lankas, 2011 (Kaunas : Morkūnas ir Ko). – 131, [1] p. : iliustr. – Tiražas 200 egz. – ISBN 978-9955-03-661-6

Jausmu paletė : [poesija] / Julija Augustauskienė-Rudenė ; [dailininkas Vladimiras Beresniolas]. – Kaunas : Naujasis lankas, 2011 (Kaunas : Morkūnas ir Ko). – 93, [3] p. : iliustr. – Tiražas 200 egz. – ISBN 978-9955-03-657-9

Kelionė. Keliautojas. Literatūra / Imelda Vedrickaitė. – Vilnius : Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2010 (Vilnius : Petro ofsetas). – 226, [1] p. – (Ars critica : AC, ISSN 2029-1833). – Santr. angl. – Tiražas [700] egz. – ISBN 978-609-425-038-5

Kur mano téviškė? : Sibiras-Lietuva-Australija : [atsiminimai] / Marija Grabauskaitė-Augustinienė. – Kaunas : Naujasis lankas, 2011 (Kaunas : Morkūnas ir Ko). – 134, [2] p., [8] iliustr. lap. : iliustr. – Tekstas liet., angl. – Tiražas 300 egz. – ISBN 978-9955-03-670-8

Lietuvių literatūros istorija : XX amžiaus pirmoji pusė / Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas ; [sudarytojas Rimantas Skeivys]. – Vilnius : Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, [2010]– . – Aprašyta iš kn. 2. – ISBN 978-609-425-046-0 (jr.)

Kn. 2: Literatūros klasika. – [2010] (Vilnius : Petro ofsetas). – 588, [1] p. : portr. – Tiražas [1500] egz. – ISBN 978-609-425-041-5

Mus skaičiavo vagona... : Šakių rajono politinių kalinii ir tremtinii prisiminimai / [sudarė Albinas Bendžūnas, Pranas Endriukaitis, Teresė Ižganaitienė]. – 2-oji patais. ir papild. laida. – Kaunas : Naujasis lankas, 2011 (Kaunas : Morkūnas ir Ko). – 435, [5] p. : iliustr., portr. – Tiražas 400 egz. – ISBN 978-9955-03-644-9. – ISBN 9955-03-644-9 (klaidingas) (jr.)

Po auklétojos skara : [miniatiūros] / Janina Pricevičienė ; [panaudoti dailininkės Elmos Masaitienės piešinių]. – Kaunas : Naujasis lankas, 2011 (Kaunas : Morkūnas ir Ko). – 55, [1] p. : iliustr. – Tiražas 100 egz. – ISBN 978-9955-03-659-3

Senoji Lietuvos literatūra / Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas ; redakcinė kolegija: Mintautas Čiurinskas ... [et al.]. – Vilnius : Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2010. – ISSN 1822-3656

Kn. 30 / sudarė ir parengė Mintautas Čiurinskas. – 2010 (Vilnius : Petro ofsetas). – 421, [2] p. : iliustr. – Str. liet., angl., rus. – Santr. liet., angl.

Seniosios Lietuvos literatūra, 1253–1795 / [Roma Bončkutė, Tomasz Chachulski, Liucija Citavičiūtė ... [et al.]. – Vilnius : Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2011 (Vilnius : Petro ofsetas). – 398, [1] p. : faks., portr., žml. – Aut. nurodyti antr. lapo kt. pusėje. – Tiražas [700] egz. – ISBN 978-609-425-049-1 (jr.)

Skambanti tyla : [poesija, miniatiūros] / Birutė Gaigaliénė. – Kaunas : Naujasis lankas, 2011 (Kaunas : Morkūnas ir Ko). – 119, [1] p. – Tiražas 300 egz. – ISBN 978-9955-03-668-5

Skyrė ir jungė Atlantas : apskymai, arba Improvizacijos poeto Stasio Santvaro gyvenimo motyvais / Juozas Kundrotas. – Kaunas : Naujasis lankas, 2011 (Kaunas : Morkūnas ir Ko). – 121, [3] p. : iliustr. – Tiražas [300] egz. – ISBN 978-9955-03-662-3

Su vėju už parankės : [poesija] / Danas Kairys. – Kaunas : Naujasis lankas, 2011 (Kaunas : Morkūnas ir Ko). – 103, [1] p. : iliustr. – Tiražas 150 egz. – ISBN 978-9955-03-650-0

Vertikaliu dykumos horizontu : [poesija] / Regimantas Žilys. – [Kaunas] : Naujasis lankas, 2011 (Kaunas : Morkūnas ir Ko). – 73, [6] p. – Tiražas 150 egz. – ISBN 978-9955-03-654-8 (jr.)

Žemė kėlė žolę : poezijos rinktinė / Antanas Žekas. – Kaunas : Naujasis lankas, 2011 (Kaunas : Morkūnas ir Ko). – 176, [4] p. : iliustr. – Tiražas 200 egz. – ISBN 978-9955-03-658-6

PARENGĖ ALDONA BARODICAITĖ. REDAGAVO GRAŽINA KUBILIENĖ.
LIETUVOS NAC. M. MAŽVYDO B-KA. BIBLIOGRAFIJOS IR KNYGOTYROS CENTRAS

„Hana“

Savaitės filmai

Hana ***

Filmo herojė yra paauglė iš Rytų Europos. Ji turi tapti tobula žudymo mašina. Bet po to, kai susipažista su viena prancūzų šeima ir susidraugauja su savo bendraamže, mergaitė atranda, kad galima gyventi ir kitaip. Tėvas bando sugrąžinti Haną į jos išprastą pasaulį. Tada ji sužino, kodėl užaugo CŽV stovykloje, ir nusprendžia pasinaudoti viskuo, ko yra išmokyta, kad igytu laisvę ir teisę į normalų gyvenimą. Joe Wrightas išgarsėjo filmais „Puikybė ir prietarai“ bei „Atpirkimas“, tad iš jo galima tikėtis panašaus pobūdžio filmui neįprastu stilingu ar net manieringu vaizdu, juolab kad „Hanos“ tema primena žiaurias broliu Grimų pasakas. Pagrindinį vaidmenį sukūrė „Atpirkime“ vaidinus Sairse Ronan. Filme taip pat vaidina Cate Blanchett, Ericas Bana, Tomas Hollanderis (D. Britanija, JAV, Vokietija, 2011). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda)

Karibų piratai: ant keistų bangų **

Ketvirtas pasakojimas apie Karibų piratus, tiksliau, apie manieringą, bet žavu avantiūristą Džeką Žvirblį (kas, jei ne Johnny Deppas?) šikart privers kartu su juo ieškoti jaunystės eliksyro. Pabaigoje paaikiškės, kad nei Džekui, nei jo senai meilei – aistringajai Anchelikai (Penelope Cruz) to eliksyro nercikia. Tačiau filme kūrėjams tai pretekstas parodyti dar vieną specialiųjų efektų, senų legendų, fantastikos ir masinių kultūros mitų prisodintą reginį, kuriame rišlus pasakojimas nebetur jokios prasmės. Šalia anksčiau matytu personažu, kad ir ironiškojo kapitonu Barbos (Geoffrey Rush), atsirado ne tik ryžtingoji P. Cruz herojė, bet ir kiti naujokai, pirmiausia, undinės, turinčios vampyrų polinkią. Ju nuožmū ataka – vienas įsimintiniausiai naujojo filmo, kurį režisavo Robas Marshallas, epizodų (JAV, 2011). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda)

Mažylis Nikolia ***

Su Nikolia (lietuviškai geriau būtų „su Mykoliuku“) užaugo kelios jaunuju prancūzų (ir ne tik jų) kartos. René Goscinny ir Jeano-Jacques’o Sempé knygos personažas pirmąkart pasirodė 1959 m. Jis iškart tapo populiarus, o pasakojimai apie Nikolią ir jo draugų gyvenimą bei nuotykius sulaukdavo vis naujo tėsinio. Knygos išradinės iliustracijos, humoras ir ironija žavėjo ne tik mažuosius skaitytojus. Dabar tai – vaku literatūros klasika. Režisierius Laurent’as Tirard’as prispažista, kad skaitė apie Nikolią iki pat brandos, todėl iškart suprato, koks turi būti filmas: „Mažas berniukas, ieškantis savo vietas visuomenėje, tapo visos pasakojimo konstrukcijos ašimi.“ Šiltai prancūzų kritikų sutiktas filmas nėra pirmasis kino bandymas perkelti į ekraną Nikolia nuotykius, jam yra skirtas animacinis serialas. Tirard’o filmas prasideda žinia, kad berniukui mama laukiasi kūdikio. Nikolia atrodo, kad jo ramiam gyvenimui iškilo grėsmė. Pagrindinį vaidmenį sukūrė Maxime’as Godart’as (Prancūzija, 2010). (Vilnius)

Šalutinis efektas ***

Holivudo trilerių veiksmas vis dažniau persikelia į žmogaus smegenis, nes tai, kas jose vyksta, vis dar gali stebinti. Filmo herojus Edis svajoja tapti rašytoju, bet baltas popierius lapas jį paralyžiuoja. Jo gyvenimas pasikeičia po to, kai draugas praneša apie NZT – preparatai, leidžianti maksimaliai pasinaudoti savo asmenybės potencijalu. Išgéręs tabletę, Edis gali per dieną išmokti svetimą kalbą ir išgyja daugybę įvairiausių sunkiai nuspėjamų sugebėjimų, nes yra pirmasis šio preparato bandytojas. Ne-trukus jis atsiduria Volstrite, kur į Edį atkreipia dėmesį finansų magnatas Karlas. Tačiau visai greitai Edis taps ir geidžiamu nusikalteliu objektu. Ar jam pavyks apgauti savo pričių? Beje, filme kūrėjams tokia tabletė taip pat nepakenktų. Pagrindinius vaidmenis Neilo Burgerio filme sukurė Bradley Cooperis, Robertas De Niro ir Abbie Cornish (JAV, 2011). (Vilnius, Kaunas)

***** – šedevras, **** – pasižiūrėti būtina, *** – geras filmas, ** – būna ir geriau, ** – jei turite daug laiko, * – nickalas

Redaktorius – Linas Vildžiūnas

Atsakingoji sekretorė – Rūta Jakimavičienė

Dailė – Monika Krikštapaitytė | **Muzika** – Kamilė Rupeikaitė

Kinas – Živilė Pipinytė | **Teatras** – Sigita Ivaškaitė

Publicistiką – Laima Kreivytė | **Stilius** – Jūratė Malinauskienė

Dizainas – Jokūbas Jacovskis | **Maketas** – Vanda Čemerkaite

www.7md.lt – Julijus Lozoraitis

Kino repertuaras

VILNIUS

Forum Cinemas Vingis

17–23 d. – Super 8 (JAV) – 11.30, 14, 16.30, 19.10, 21.45
Polas (D. Britanija, Ispanija, JAV, Prancūzija) – 11.45, 14.15, 17, 19.30, 22 val.
17–22 d. – Kung fu panda 2 (3D, JAV) – 11.30, 14.30, 17.30, 20.30; 23 d. – 11.30, 14.30, 17.30, 20.30, 23.59
17–23 d. – Kung fu panda 2 (JAV) – 11, 13.15, 15.45 (lietuvių k.); 18.20, 21.10 (originalo kalba); Karibų piratai: ant keistų bangų (3D, JAV) – 11.15, 14.30, 17.40, 21.30
17–22 d. – Karibų piratai: ant keistų bangų (JAV) – 12.15, 18 val.; 23 d. – 12.15, 18, 23.30
17–22 d. – Pagirios Tailande 2 (JAV) – 12.30, 15, 18.15, 21, 23.15; 17–23 d. – Iksmenai: pirma klasė (JAV) – 12.45, 14.55, 18.30, 21.20
17–22 d. – Šalutinis efektas (JAV) – 14, 16.20, 18.50, 21.40; 23 d. – 14, 16.20, 18.50, 21.40, 23.45
17–23 d. – Hana (D. Britanija, JAV, Vokietija) – 15.15, 20.50; Rio (JAV) – 11, 13.30, 15.45; Op (JAV) – 11.15, 13.45; Rango (JAV) – 16 val.; Aukštyn! (JAV) – 10.40; Ledynmetis 3 (JAV) – 11 val.

Forum Cinemas Akropolis

17–22 d. – Polas (D. Britanija, Ispanija, JAV, Prancūzija) – 11, 13.30, 16, 18.30, 21.15; 23 d. – 11, 13.30, 16, 18.30, 21.15, 23.45
17–23 d. – Super 8 (JAV) – 11.30, 14.15, 16.45, 19.30, 21.50
17–22 d. – Šalutinis efektas (JAV) – 13.15, 15.30, 18.15, 21, 23.15; 17–23 d. – Iksmenai: pirma klasė (JAV) – 14.30, 17.30, 20.15; 23 d. – 11.45, 14.30, 17.30, 20.15, 23.15
17–22 d. – Karibų piratai: ant keistų bangų (3D, JAV) – 10.45, 14, 17.15, 20.45; 23 d. – 10.45, 14, 17.15, 20.45; 23 d. – 10.45, 14, 17.15, 20.45
17–22 d. – Iksmenai: pirma klasė (JAV) – 14.30, 17.30, 20.15; 23 d. – 11.45, 14.30, 17.30, 20.15, 23.15
17–23 d. – Kung fu panda 2 (JAV) – 12, 14.45, 17, 19.15; Kung fu panda 2 (3D, JAV) – 11.15, 14.15, 17.15, 19.15 (originalo k.); 12, 14, 16, 18 val. (lietuvių k.); Iksmenai: pirma klasė (JAV) – 11, 19.55; Pagirios Tailande 2 (JAV) – 15, 17.20, 19.30, 21.45; Karibų piratai: ant keistų bangų (3D, JAV) – 21.15; Karibų piratai: ant keistų bangų (JAV) – 13.30; Greiti ir įsiutę 5 (JAV) – 22.20; Rio be (Brazilija, JAV, Kanada) – 10.45

Pasaka

17, 21–23 d. – Mažylis Nikolia (Prancūzija) – 18 val.; 18 d. – 17 val.; 19 d. – 16 val.; 20 d. – 18.15
17 d. – Ir ten krantai smėlėti (rež. A. Puipa) – 19 val.; 18 d. – 18.15; 19 d. – 20 val.
17, 21, 23 d. – Lope de Vega: palaidūnai ir gundytojas (Ispanija, Brazilija) – 20 val.; 18 d. – 16 val.; 19, 22 d. – 21.15
17 d. – Vaikams viskas gerai (JAV) – 21.30; 18 d. – 21.45; 19, 20, 22 d. – 19 val.; 21, 23 d. – 21 val.
18 d. – „Sveiko proto seminarai tėvams. Ruošiamės į darželį. Ką daryti, kad vaikas ten eitų su džiaugsmu?“ – 11 val.
18, 19 d. – Eleonoros paslaptis (Prancūzija, Italija) – 15 val.; 20 d. – 21.15
18 d. – „Tebūnie naktis“. Iliuzionistų „Duero“ pasiodymas – 19 val.
18 d. – Magiškas Paryžius 2 (Prancūzija) – 20 val.; 19 d. – 18 val.; 20, 23 d. – 20.30; 21, 22 d. – 19.30; 23 d. – 18.30
18 d. – „Tebūnie naktis“. Kino naktis su „S“ ženklu – 21.30
19 d. – Žaibo nušvesti (rež. A. Puipa) – 17 val.
20 d. – Amžinioji šviesa (rež. A. Puipa) – 18 val.
20 d. – Tėvė mūsų, kuris esi medyje (Prancūzija, Australija, Vokietija, Italija) – 20 val.
21 d. – Bilietas iki Taž Mahalo (rež. A. Puipa) – 11, 13.30, 19 val.; 23 d. – 19 val.
22 d. – Žuvies diena (rež. A. Puipa) – 20 val.

Ozo kino salė

17, 18 d. – Anarchija Žirmūnuose (rež. S. Drunga) – 14 val.
17, 18 d. – Rikis (Prancūzija, Italija) – 16 val.
17, 18 d. – Lope de Vega: palaidūnai ir gundytojas (Ispanija, Brazilija) – 18 val.
20, 21 d. – Tėvė mūsų, kuris esi medyje (Prancūzija, Australija, Vokietija, Italija) – 16 val.
20, 21 d. – Kvėpavimas (P. Korėja) – 18 val.
22 d. – Rigoletas (rež. R. Banionis) – 16 val.
23 d. – Mindaugas (rež. R. Banionis) – 16 val.
22, 23 d. – Aš aptarnauvau Anglijos karalių (Čekija) – 18 val.
KAUNAS

Forum Cinemas

17, 18, 23 d. – Polas (D. Britanija, Ispanija, JAV, Prancūzija) – 10.30, 13, 15.30, 18, 20.30, 23 val.; 19–22 d. – 10.30, 13, 15.30, 18, 20.30
17–23 d. – Pagirios Tailande 2 (JAV) – 18.45, 21.40; Greiti ir įsiutę 5 (JAV) – 21.30; Pabaisa (JAV) – 11.15; Op (JAV) – 10.30; Rio (JAV) – 12.45
21–23 d. – Princesė ir Varlius (JAV) – 10 val.
17–20 d. – Ledynmetis 3 (JAV) – 10 val.
„Skalvijos“ kino centras

17 d. – Magiškas Paryžius 2 (Prancūzija) – 17.10; 20 d. – 19 val.; 22 d. – 17 val.
21, 23 d. – Keturi liūtai (D. Britanija) – 17 val.; 22 d. – 21 val.
19 d. – Karaliaus kalba (Australija, D. Britanija) – 17 val.; 20 d. – 20.40; 21 d. – 19 val.; 22 d. – 18.40; 23 d. – 21 val.; 19 d. – Prancūziska apgaulė (Prancūzija) – 21 val.; 20 d. – 17 val.; 21 d. – 21.10; 23 d. – 19 val.
Projektas „Judantys vaizdoi tarsi taki atmintis“
17 d. – Atminties uostas (rež. K. Aljafari, Vokietija, Prancūzija, JAE, Palestina) – 19 val.; 18 d. – 17.30; 17 d. – Stogas (rež. K. Aljafari, Vokietija, Palestina) – 20.30; 18 d. – 19 val.
„Tebūnie naktis“
18 d. – Tamsiai mėlyna, beveik juoda (Ispanija) – 20.30; 18 d. – Storuliai (Ispanija) – 22.30; 18 d. – Gainsbourg’as. Didvyriškas gyvenimas (Prancūzija, JAV) – 0.30
18 d. – Keturi liūtai (D. Britanija) – 3 val.

Cinamonas

17–23 d. – Super 8 (JAV) – 12.15, 14.30, 16.45, 19, 21.30

17–23 d. – Šrekas: ilgai ir laimingai (JAV) – 11.30

17–23 d. – Šrekas: ilgai ir laimingai (JAV) – 11.30

17–23 d. – Super 8 (JAV) – 12.15, 14.30, 16.45, 19, 21.30

17–23 d. – Šrekas: ilgai ir laimingai (JAV) – 11.30

17–23 d. – Šrekas: ilgai ir laimingai (JAV) – 11.30

17–23 d. – Šrekas: ilgai ir laimingai (JAV) – 11.30

17–23 d. – Šrekas: ilgai ir laimingai (JAV) – 11.30

17–23 d. – Šrekas: ilgai ir laimingai (JAV) – 11.30

17–23 d. – Šrekas: ilgai ir laimingai (JAV) – 11.30

17–23 d. – Šrekas: ilgai ir laimingai (JAV) – 11.30

17–23 d. – Šrekas: ilgai ir laimingai (JAV) – 11.30

17–23 d. – Šrekas: ilgai ir laimingai (JAV) – 11.30

17–23 d. – Šrekas: ilgai ir laimingai (JAV) – 11.30

17–23 d. – Šrekas: ilgai ir laimingai (JAV) – 11.30

17–23 d. – Šrekas: ilgai ir laimingai (JAV) – 11.30

17–23 d. – Šrekas: ilgai ir laimingai (JAV) – 11.30

17–23 d. – Šrekas: ilgai ir laimingai (JAV) – 11.30

17–23 d. – Šrekas: ilgai ir laimingai (JAV) – 11.30

17–23 d. – Šrekas: ilgai ir laimingai (JAV) – 11.30

17–23 d. – Šrekas: ilgai ir laimingai (JAV) – 11.30

17–23 d. – Šrekas: ilgai ir laimingai (JAV) – 11.30